Нобатгулы РЕIЕБОВ

ХАК АШЫКЛАР

(романтики комедия)

Ашгабат – 2008 й.

Гатнашянлар:
Чапав Іsлг¤ев — г¦рнsкли журналист
Хезрет — лакамы Эфлатун
Эйіеіик — дийсеµ овадан гыз
Бабахан
Учмах
Дsрiемал
Тsршек
Гырнак
Перман
Эйіеіикден башгасы sчsніи йыл талыбы. Эйіеіик биринiи йыл талыбы.
Эйіеіик билен Учмах доганоглан

БИРИНІИ ПЕРДЕ

БИРИНІИ ГЃРНSШ

Перде ачыляр, шовхунлы ышк сазы. Леммер-леммер ак булутлар ерден-г¦кден буругсаяр. Сахна дsрли тарапдан гызыл, яшыл, сары, м¤миши, гырмызы... реµклер парлап шугла саляр. Эйіеіик билен Хезрет г¦й¤ ал-асманда йsзsп й¦рен ялы. Олар ылахы ышка саташыпдыр. Эйіеіик айлав

пырлампачда Айыµ, Хезрет Гsнsµ айланышы ялы айланяр. Бирде Шейтан халкасына мsнен ялы ашакдан ёкарык айланяр. Умуман, романтики ышкыµ гудраты г¦ркезилй¤р.

Талыплар отагы. Бабахан аркан ятып китап окаяр, Перман машк эдй¤р, Тsршек улы айнаныµ ¦µsнде ¦зsне серенiам берй¤р. Айнадакы кешбине г¦з гыпяр.

Тsршек. Г¦зеллер, хsшг¤р болавериµ, Тsршек бег шикара чыкяр.

Гапы зарплы ачыляр, гапыда Хезрет дур, бирхили хsйленен ялы.

Хезрет. Достларым! *(Sнс берй¤н ёк)* Достларым дийй¤н мен сизе! Мен ашык болдум! Мен хак ашык болдум! *(Онуµ г¦внsне йылдырым чакып, г¦к гsммsрдей¤р)*. Середиµ, мениµ с¦йгими iахана бушлап, асман салют топларыны атяр! *(Г¦внsне хас к¦п йылдырым чакып, г¦к ызлы-ызына гsммsрдей¤р)* Г¦рй¤µизми, мениµ ышкым дsнй¤ниµ гурсагына сыгман, isмле-iаханы лерзана гетирй¤р!!!

Хенек тапса, чыныµ голайында г¦рsнмей¤н Тsршек бегенiине кищµей¤р, киная эдип башлаяр.

Тsршек. Дsйшsµдеми?

Хезрет. Билмедим.

Тsршек. Хушуµдамы?

Хезрет. Билмедим.

Тsршек. Хыялыµдамы?

Хезрет. Билмедим... билмедим, й¦не дsнй¤ хыяла д¦нди, дsнй¤ дsйше д¦нди, дsнй¤ ышка д¦нди! Эгер мен якын гsнлерде д¤лиресем, мени элтип дагларыµ бир isлгесине гойбериµ! Эгер якын гsнлерде ¦лсем... «Хезрет Хеким хумарала г¦злериµ гурбаны болды!» дийип мазар дашыма язарсыµыз!

Тsршек. Хеззиiан, ол хумарала г¦зли гыз оваданiамы?.. Яман оваданiамы?

Хезрет. Учмахдан чыкан Хумайгушы! Уммандан чыкан Афродита! Асмандан гелен Лакшми!

Тsршек *(гох турузып мес боляр)*. Эй, ол гыза менем ашык болдум!

Перман. Сен о гызы г¦рм¤н н¤дип ашык болярсыµ?

Тsршек. Мен гайыбана ашык болдум!

Машк эдип й¦рен Перман пенiир¤ голай барып ашак середй¤р.

Перман. Эфлатун, сениµ ашык болан гызыµ Эйiеiикче бармы?

Хезрет. Эй, акмак! Оны деµешдирер ялы дsнй¤де гыз ёк!

Перман. Эй, петигулы! Эйiеiикден овадан, Эйiеiикден эйiеiик гыз бармы?

Хезрет барып середип аµаляр.

Хезрет. Вай, мениµ ашык боланым шол гыз-да!

Перман. Эй, эй! *(якасындан тутуп саг юмругыны г¦ркезй¤р)* Эйiеiигиµ адыны тутдугыµ!

Тsршек *(Хезредиµ якасындан тутуп сол юмругыны г¦ркезй¤р)*. Эй Петигулы, Эйiеiигиµ адыны тутдугыµ патыгулыµа п¦tsледй¤н.

Ачык гапыда Дsрiемал пейда боляр.

Дsрiемал. Огланлар, якымсыз хабар гетирдим! Моллымымыз Шsкsр Хайыдович аягыны д¦вдsрип хассахана дsшsпдир! Авария болупдыр г¦ргsли! Хайсыµ сорамага гидерин дийсеµ, ашак дsшsбермели! Sйшsп гитiек боляс!

Огланлар дессине гейнип башлаяр.

Sчsнiи гатдакы гызларыµ отагы билен огланларыµ отагы янашык. Ортада телевизор гойлан бош отаг бар, эмма телевизора томаша этм¤ге талыпларыµ вагты ёк. Саз. Гызлар отагында Учмах, Гырнак, Дsрiемал, Эйiеiик д¦рдsси. Учмах газаплы.

Учмах. Эйiеiик, геч ол ksрс¤! Биз сениµ билен эгри отурып догры гsрлешiек!

Гырнак. Биз сени к¦теклеiек, епбеклеiек, ерден алып ере сокiак!

Dsрiемал. Биз саµа эдеп-экрам берiек! *(гызлара дуйдурман гулагына)* Мениµки яландыр гыз!

Эйiеiик *(йылгыряр)*. Вай, онда мен конспектими алып язайын-да...

Учмах. Tsкет оюн-хенегиµи! Эйiеiик, сен оба гызы! Сен tsркмен гызы! Tsркмен гызыныµ безеги н¤меде? Эдеп-экрамында! Салыхатлылыгында! Асыллылыгында!..

Эйiеiик *(отуран еринде йылгыряр)*. Вай, мен н¤ме асыллы д¤лми?

Гырнак *(чыкаберимсиз киная)*. Сен гsнбатарыµ миник¦йнекли гызларына гараµда хас асыллы...

Учмах. Окува гирдим дийип, ш¤херде яшаян дийип овсарыµы бойнуµа атаймак бормы? Г¦рениµе г¦з гsлдdsрип, йылгырып й¦рсеµ, соµ аглап яшамалы борсуµ!

Эйiеiик. Мен гумда дула бакып, гайма чекип отуран чарва гызымы я XXI асырыµ талыбы?!

Гырнак. Вай, талып болаµда г¦рениµе йылгырып й¦рмек бормы?

Эйiеiик. Мен бассыр sч йыл гириш сынагында йыкылдым. Бейлеки гызлар г¦зяш эдип аглап гитселер, мен хер гезек «индики йыл х¦кман гирерин!» дийип йылгырып гидендирин!

Гырнак. Эйяiан, сен огланлара н¤белетми? Йылгырып бакдыгыµ «Бех-х¤, буiагаз гызыµ менде г¦вни бар ялы-ла?» дийип ызыµа dsшsберй¤рлер.

Dsрiемал. Гой, гой гыз! Йылгыраµда ызыµа dsшsлй¤н болса, икимиз бейдип й¦рмездик!

Учмах. Окува гирениµе ярым йыл боланок! Эйй¤м кими г¦рсеµ Эйiеiиге ашык!

Гырнак. Горкут ата заманында огузлар, ягны бизиµ ата-бабаларымыз чакданаша овадан гызларына, йигитлерине никап гейдирер экенлер!.. Эйiеiиге никап гейдир¤ймесеµ, г¦ренем ашык бор, г¦рмедигем!

Dsрiемал. Г¦зеллик, оваданлык-Худайыµ сунгаты! Гадымы Гресияда Эйiеiик ялы овадан гызлара Худайларыµ dsнй¤ берен Гудраты х¦кмsнде сежде эдер экенлер! Хатда олара чув ялаµач гезм¤ге-де ругсат эдипдирлер!

Учмах. Соµлугы билен олар куртузиан гызам болупдыр. Сизем Эйiеiигиµ шейле болмагыны ислей¤µизми?!

Гырнак. Гоявери, Худайiан сакласын!

Учмах. Эйяiан! Худай г¦рк-г¦рмек, кадды-камат, г¦зеллик берипдир дийип г¦рене г¦зеллигиµи гsiеµл¤п й¦рсеµ, еµилкелле, еµлесiе гыз диерлер! Тебигат б¤гsл ялы б¤гsле-де тикен барыны берипдир!

Гырнак. Ґтен йыл Япония гитдим. Хайсы dsкана гирсеµ-чыксаµ бир овадан япон гызы овадан йылгырып, башыны эгй¤р! Н¤м¤й, диµе японлар йылгырып й¦рмелими? Йылгыр, Эйяiан, йылгыр!

Dsрiемал. О н¤хили йылгыр! А гыз, биз сени к¦текл¤п, епбекл¤п отырыс, сен болса бизи ¤сгерм¤н йылгыран болуп отырсыµ! Бол ханы к¤елй¤н гыз ялы доммарыл!

Гырнак. Бол сыпатыµам-сымматыµам писерт!

Эйiеiик оларыµ ислегине г¦р¤ йsзsни sйтгедй¤р, эмма барыбир йылгыряр.

Гырнак. Йsзsµи ган ¦ен багыр ялы эт!

Dsрiемал. Йsзsµи аiан хамыр ялы эт!

Гырнак. Гудачылыгы бозулан гыз ялы кемшерил!

Dsрiемал. Бол, мелгун ялы мыртар бол!

Эйiеiик. Вай, мен мелгун г¦рsнмидирин? Гел мелгун болуп, мыртарлыгыµы г¦ркез илки!

Dspíemaл *(сынлаяр)*. Учмахíан, Эйíeíик ярадылмыш шейле! Ярадан Эйíeíиги йылгырышдан, м¤хир-мухапбетден, с¦йгsден-ышкдан ярадыпдыр! Муны ¦лдsрсеµ, íeседем йылгырып ятаймаса!

Гырнак. Эйíeíик, учмахыµ Хумай гушы! Эйíeíиги г¦рен огланлар г¦злерини апбасы ялы х¦влендирип, агзыны алакаµ хини ялы ¦велдишип галярлар!

Учмах. Анха-да, нетиíeси! Кими г¦рсеµ Эйíeíиге ашык! Ызында сsрренеклешип!..

Гырнак. Х¤лем Эйíeíиге берекелла бермели! Мен Эйíeíигиµ еринде боламда оíагаш ашыкларыµ барына дийм¤йин, б¤щден д¦рт б¦легини хsйлендирип, меíнун эдердим!

Учмах. Утанаµокмы гыз?

Гырнак. Утанян! Утанян! Й¦не утансам-да биревsµ к¦р dsесини к¦примден ¦tsрмели-д¤!

Учмах. Гызлар, гызлар, яш гыза эдеп бермели гызлар! Барыны оюн-хенеге ¦вsрип... Эртеки rsн Эйíeíик г¦зяшыны д¦ksп отурса н¤дерсиµиз? *(¦йкелей¤р)*

Гырнак *(хsрсеклей¤р)*. А гыз концертиµ алып барыíысы ялы йырзайып отурма-да, бар берен эдеп-тербий¤мизи ал!.. *(зала)* Окува гирип, эíeмíаныµ хsµsрдисинден дындым дийсем, эíeмден элли бетери алнымдан чыкды! Гарры хелейден ясалан ялы болуп, эдеп-экрамлы сен бол, Худай саµа не г¦рк берипдир, не кадды-камат!..

Чыра с¦нй¤р, сахна айланяр.

Аудитория. Чапав Isлг¤ев журналистика факултетиниµ талыплары билен сапак гечй¤р.

Чапав Чарыевич. Хорматлы талыплар! Сизиµ мугаллымыµыз, бизиµ байры халыпамыз Шsksр Хайыдович хассаханадан чыканча онуµ дерсини окатмак маµа табшырылды. Мугаллымыµызыµ халындан хабар алып дурмусыµыз?

Сеслер. Х¤ли-шинди ёлдаш мугаллым.

Чапав Чарыевич. Сиз мени танаяµыз, мен журналист Чапав Isлг¤ев. Менем сизиµ ¤хлиµизи диен ялы, газет-журналларда, радио-телевидениеде чыкып эдй¤нлериµизи танаян, галаныµыз биленем окувыµ довамында таншыберерис. Журналистика факултетине окува гирй¤нлер, бириніиден Алла тарапын зехин, талант берлен, икинíиден ¦р¤н окумыш талыплар боляр. Dsйнки «Эдебият ве сунгатда», «Ватан» газетинде яш шахыр Перман Шахымердановыµ гошгулар топлумы чыкыпдыр. Перманыµ гошгуларыны халадыµызмы?

Tsршек. Болуберй¤р.

Dspíемал. Csнн¤ язылан гошгулар.

Чапав Чарыевич. Кимде ене н¤хили пикир бар? *(талыплар дымяр)* Яшлар, гадырданларым, эгер сиз гелеíекде к¤мил д¦редиíи адам болíак болсаµыз, ¦ssµизе-де, ¦зг¤-де ¦р¤н талапк¤р болмалысыµыз. Эдебиятда, сунгатда йss г¦рмек — эдебията, сунгата каст этмек билен барабардыр. Перман, мен сениµ д¦редиíилигиµи ызарлап, ызыгидерли окаян хем гитдигиче бир зада г¦з етирй¤н! Г¦вhsме болмаса, сен dsнй¤ниµ нусгавы эдебиятыны окамаярсыµ. Шонуµ sчинем к¦п шыгырларыµда яш шахырлара махсус й¦нтемлик бар. Dsнй¤ эдебиятыны окамаян яшлар эртир н¤хили к¤мил шахыр, языíы, журналист болуп билер?

Бабахан. Гошгы оканыµда, йsрегиµ sctsнден д¤лиíе ел хесерл¤п гечсин гитсинле! Буларыµ ¤хли гошгусы диен ялы «обам, сен с¦йй¤н, этрабым, сени с¦йй¤н, топрагым, сени с¦йй¤н, диярым, сени с¦йй¤н!» Гынанчлы ери луммурдап дуран с¦йги ёк, чабрап дуран хыруч ёк, товланып дуран хыíув ёк. Перман сенде элли гошга бардыр, «гара башым

саңа гурбан топрагым!» дийип! Ґзем хер эдип, хесип эдип ш¤херде галіак!!

Tsршек. Бош келл¤ни нир¤ сомланыңда аліак болуп дуран бармы?

Перман. Илки мениң ялы язың-да, онсоң ат дакың!

Чапав Чарыевич. Аз окамагың, аз билмегиң нетиіеси шол. Гынансак-да, яш шахырлар аз окаяр, к¦п язяр. Хакыкы талант к¦п окап, аз язяр.

Хезрет. «Миллион сетир окап, бир сетир গоймак!» дийй¤ Гурбанназар.

Чапав Чарыевич. Хайсың дашары юрт дилини билй¤н болса, ериңизден туруң!

Бирн¤че гыз-оглан еринден туряр. Ол Хезреде середй¤р.

Хайсы диллери билй¤ң?

Хезрет. Мен иңлис, француз, рус диллерини билй¤н. Dsнй¤ классыкы эдебиятыны окаян.

Чапав Чарыевич. Дур, дур, сен шол гириш сынагында Шекспириң д¦редиіилигини иңлис дилинде айдып берен йигитмиң?

Бабахан. Мен янындадым, ёлдаш моллым. Хезрет Хекимов Шекспириң д¦редиіилигини иңлис, Гюгоның д¦редиіилигини француз, Лермонтовың «Бородино» гошгусыны рус дилинде айдып, окува гирен легендар талып!

Хезрет. Бабахан, сен хайсы диллери билй¤ң?

Бабахан. Иңлис, рус, tsрк диллерини!

Мугаллым илки Учмаха, соңра Dsрі емал середй¤р.

Учмах. Мен иңлис, парс, рус диллеринде чепер эдебияты окаян, теріиме эдй¤н.

Dsрі емал. Мен иңлис, рус, tsрк диллеринде окаян...

Чапав Чарыевич. Берекелла, отурайың. Хорматлы яшлар, арада Tsркменистаның Президенти хорматлы Гурбангулы Бердимухамедов д¦редиіилик ишг¤рлери билен душушыгында кино-театрларың, газет-журналларың, радио ве телевидений¤ниң ишг¤рлерини берк танкытлап, ондан нетиіе чыкармагың ёлларыны г¦ркезди. Театрда оюн гоюляр, эмма оңа томашачы аз барса ким эіир чекй¤р? Артистлер топары эіир чекй¤р! Газетлерде х¦вес билен окар ялы гызыклы материаллар аз болса, ене журналистлер эіир чекй¤р. Окыіыныңкы аңсат — ол окаман билй¤р, томашачыныңкы аңсат, ол театра барман билй¤р.

Д¦редиіилик ишг¤рлери н¤дип бейле г¦гзыны ягдая dsшди? Гарашсызлыкдан озал юртда саналгыіа газет-журнал чап эдилй¤рди, телевидение гsнде алты, радио он-онки сагат эфире чыкярды. Х¤зир юрдумыздан чыкян газет-журналларың саны sч-д¦рт эссе к¦пелди. Радионың, телевидений¤ниң д¦рт яйлымы эфире чыкяр. Журналистикадан башы чыкмаян, д¦редиіиликден дашдакы адамлар д¦редиіилик мейданына гелдилер! Икиніиден, дурмушы, ¦нsмчилиги ¦вренип язмагың ерине, д¦редиіи адамлар кабинетден чыкман, махабатлы, вазаңлы васпнамалары эңтерип башладылар, sчsніиденем талап говшады!..

Гарашсыз, бакы Битарап Tsркменистан ички-дашкы сыясатда, ыкдысадыетде, сосиал дурмуш меселелерде гудрат г¦ркезип, dsнй¤ниң паіарлап ¦csп, ¦згерип, галкынып барян д¦влетине ¦врsлди, д¦редиіи адамлар болса тозана галдылар!

Чапав Чарыевич Tsркменистаның картасының янына баряр, г¦ркезй¤р.

Чапав Чарыевич. Гадырданларым, сиз ¦р¤н багтыяр замананың талыплары болдуңыз! Ынха, б¤ш мsң йыллык язмача тарыхы болан, б¤ш мsң йыллап dsнй¤де tsркмен тугуны парладып гезен ата-бабаларымызың бизе мирас галдыран юрды! Ынха, бизиң мукаддес Ватанымыз, керем-кераматлы топрагымыз! Ата-бабаларымызың гырмызы ганына, іанына, рухуна эйленен мукаддес Ватанымыз гурсагымызда шамчыраг ялы шугла сачып дурса, биз ватаның хакыкы огуллары болуп етишерис! Сиз эзиз диярымызы н¤че улы с¦йги билен с¦йй¤н болсаңыз, шонча-да максадыңыз, матлабыңыз улы

болар! Ватаныµ, халкыµ ¦µsнде раятлык боріуµыз, журналистик боріуµыз н¤че бейик болса, сиз шончада бейге галып билерсиµиз! Ханы маµа ким айдып беріек, хакыкы журналистиµ боріы н¤ме, везипеси н¤ме?

Учмах. XXI асыр тsркмен журналисти, бириніиден тsркмен халкыныµ бай тарыхыны, эдебиятыны, сунгатыны, медениетини, рухы байлыкларыны чуµµур ¦злещдирен, дsнй¤ниµ тарыхыны, эдебиятыны, сунгатыны, бизиµ билен гатнашян-гатнашмага ислег билдирй¤н д¦влетлериµ ички-дашкы сыясатларыны, дsнй¤ниµ ¦csш тенденсияларыны, ылымыны-билимини эле алмалы!

Чапав Чарыевич Хезреде sмлей¤р.

Хезрет *(еринден туряр)*. XXI асырыµ журналисти к¦птараплы, универсал ылымлы-билимли адам болмалы. Ол юрдумызыµ ислендик xsн¤рли: гой, лукман болсун, энергетик болсун, небитчи, газчы болсун, мугаллым болсун, пархы ёк, онуµ билен деµ дереіеде с¦хбет эдип билй¤н, проблемалары говы билй¤н окумыш адам болмалы!

Чапав Чарыевич. Догры, догры! Хорматлы Президентимиз сизиµ чуµ ылым-билим алмагыµыз sчин ¤хли шертлери д¦ретди. Сизиµ стипендияµыз — стипендия д¤л айлык! Сизиµ ыгтыярыµызда миллион томлы китапханалар! Сизиµ ыгтыярыµызда интернет! Дил ¦вреніекми? — баш sctsне, университетде й¦рите курслар бар! Дашары юрт диллерини билмек дурмуш sчин г¦решде яраг эдинмекдир! Сиз бирн¤че дил билм¤н д¦врsµ ¦µдебарыіы адамам, журналистем болуп билмерсиµиз! Юрдумызда дашары юрт ири компанияларыныµ йssзлерчеси тsркмен xsн¤рменлери билен эл-эле берип ишлей¤рлер. Ери, сиз олар барада язмакчы-да! Яныµыза теріимечи алып гитіекми?..

Яшлар, окаµ, окаµ, окаµ! Сиз н¤че ылымлы болсаµыз, юрдумыз шонча-да ылымлы болар!

Тsршек. Юрдумыза акыллы-акыллы, ылымлы-билимли келлелер герек!

Чапав Чарыевич. Хорматлы яшлар, сиз бир депдер тутуµ! Маµа сизиµ пикир эдишиµизиµ чуµлугыны, матлабыµызыµ белентлигини, дsнй¤ гарайшыµызыµ гиµлигини билмек герек. Сиз шонда — журналист ким, онуµ ватаныµ, юрдуµ, халкыµ ¦µsд¤ки боріы н¤ме, Газет-журнал н¤ме? Хабар бериш серищделериниµ везипеси, боріы н¤меде? Индики сапага ченли ¦з-пикирлериµизи язып гетирип берерсиµиз...

Сапак довам эдй¤р, саз...

Сейилг¤х. Салланып, сейкин басып Эйіеіик гелй¤р. Агаіа дуланып дуран Хезрет чыкяр.

Хезрет. Эйіеіик, салам!

Эйіеіик. Салам.

Хезрет. Эйіеіик, с¤хелче с¤гинсене! *(гыз с¤гинмей¤р)*. С¤гинмесеµ-де айбы ёк! *(гапдалдан й¦рей¤р)*. Эйіеіик, мениµ бир аіайып достум бар: Г¦роглы ялы гайратлы, Юсуп пыгамбер ялы г¦рмегей, Сsлейман пыгамбер ялы сахаватлы. Ол саµа илкиніи бакышда хак ашык болупдыр!

Эйіеіик. Г¦рен гызына ашык бор ялы аіайып достуµ акмакмы?

Хезрет. Илкиніи бакышда ашык боляанлар Алла тарапын хак ашыкдыр! Мениµ достум ылахы ышка учрап, гиіелер меінун болуп сениµ адыµы дога кимин санап чыкяр, гsндизлер сениµ геліек ёлуµа гарап, доµµарадаш хейкеле ¦врsлип, сениµ адыµы сена кимин санаяр!

Эйіеіик *(сакланяр)*. Сен онсоµ достуµыµ савчысы болуп гелдиµми?

Хезрет. Хава, мен аіайып достумыµ савчысы! Мен гудачылыга гелдим Эйіеіик!

Эйіеіик. Тоба! Тоба! Гудачылыга гарры хе... аяллар гелй¤н д¤лмидир?

Хезрет. Гечен асырда, ягны матриархат заманы шейледи! Х¤зир биз патриархат заманында яшап й¦psc!

Эйiеiик. Шей дийсене!

Хезрет. Эйiеiик, мен ягшызада ялы достумыџ ягшы х¤сиетлерини айдып берiек болсам азындан алты ай герек бор! Говусы, мен онуџ кемчилигини айдып бер¤ейин!

Эйiеiик. Вай, ягшызада ялы доступыџ кемчилигем бармыды?

Хезрет *(хош боляр)*. Бар, екеiе кемчилиги бар: о пел¤кет Горкут ата ялы акыллы!

Эйiеiик. Ай ёг-а?

Хезрет. Ене-де бир кемчилиги бар: о пел¤кет Билл Гейтсден-де бай!

Эйiеiик. Ай, ёг-а-а?

Хезрет. Ене-де бир кемчилиги бар: о пел¤кет заманамызыџ бейик йигиди!

Эйiеiик. Сениџ ол достуџ гайры планетадан гелен адаммы?

Хезрет. Ёк! Сен оны танаярсыџ, Эйiеiик.

Эйiеiик. Ай, ёк, мениџ танаян огланларымыџ ичинде Г¦роглыдан гайратлы, Горкут атадан дана оглан ёк!

Хезрет. Сен пикирлен, ойлан! Сениџ багтыџ чsвендир Эйiеiик!

Эйiеiик *(ойланяр)* Бех, аллаiанларым, мениџ багтымы чsвдsрiек кимк¤?

Хезрет. Ойлан! Пикирлен! Келле д¦в!

Эйiеiик. Бе, ол ким болуп билерк¤? *(есер йылгыряр)* Вай, ол йигит сен болайма?

Хезрет *(чага ялы бегенй¤р)*. Билдиџ! Билдиџ! Ай акыл-пайхасыџдан айланайын! Н¤дип билдиџ-¤й, Эйiеiик!

Эйiеiик *(iакiаклап гsлй¤р)*. Пикирленип, пикирленип зордан бил¤йдим! Г¦роглудан гайратлы, Юсуп пыгамберден г¦рмегей сенден башга ким болуп билсин!.. *(гsлй¤р)* Вай, догуп-д¦р¤п бейле гsлsп г¦рм¤ндим! Гидевери, мен бир хезиллер эдип гsлейин!

Хезрет. Бsтин ¦мрsџе шейдип гsлдsрерин эншалла!

Эйiеiик. Ай, пекге, мен сениџ sсtsџден гsлsп дурун!

Хезрет. Гsлsбер, пархы ёк, гsлsбер! Эмма билип гой: гsлдsрдигим-алдыгымдыр!

Эйiеiик гsлй¤р. Дsрiемал билен Гырнак гелй¤р.

Гырнак. А гыз аркан-йssин гайшып гsлер ялы н¤ме гызык геп эшитдиџ?

Эйiеiик. Вай-вай, гsлsп ичим гырландыр-ей!.. *(бармагыны узадяр)* Оiагаз оглан маџа гудачылыга гелипдир! *(гsлй¤р)*

Дsрiемал. Тоба, тоба! Ылымуран Эфлатундыр ол! *(гызлар угряр)* Х¤лем багтыџ ишл¤пдир гыз, ¦ssм с¦йй¤н диен болса н¤дердиџ?! *(гsлsшип гидй¤рлер)*

Хезрет. Хай багты гелен Эфлатун! Эйiеiигиџ йsреiигинден чsйлeдиџ! *(гидй¤р)*

Огланларыџ отагы. Бабахан билен Тsршек окаяр. Перман гахарлы ики яна й¦рей¤р.

Перман. Акмак! Мениџ гениал гошгуларыма ат дакан болуп! Болсаџ болупсыџ-да Чапав Isлге! Сен ибалы журналист болсаџ везип¤џ борды. Сосиализмден галан лакаша!

Бабахан *(окап ятышына)*. Ґйкелеме Перман бег, ол сениџ гениидигиџи билен д¤лдир.

Тsршек хенек тапанына хешелле какып, б¦ksп туряр.

Тsршек. Перман Шахымерданыџ генийдигини билмез ялы онуџ гарагы гапыкмышмы? Хей Перманiан шу таланты билен, шу кадды-каматы билен, шу

м¤хнет келлеси билен гений болмазмы? Перман-да гений, Хезрет-де гений, мен-де гений!

Бабахан. Сен н¤ме яздыђ гений бор ялы?

Тѕршек. Мен язмаянларыђ гениси!

Бабахан туруп гуршугыны язяр, ¦збашына хѕмѕрдей¤р.

Бабахан. Гений языіы-шахыр долы, окамага шыгыр ёк! Гений режиссер-артист долы, г¦рм¤ге оюн, бармага кино ёк! *(Тѕршеге)* Тѕршек, сен окува н¤дип гирдиђ-ай?

Тѕршек *(м¦лерй¤р)*. Догрымы айдайынмы?

Бабахан. Элбетде, догрыђы айт!

Тѕршек. Окап-окап-окап гирдим!

Бабахан. Онда окап-окап-окап ылымам ал-да!

Тѕршек. Шу гѕн хайсы гѕн? Екшенбе! Екшенбе гѕни хатда Худай-да дынч алыпдыр!

Бабахан. Перман, Худай сађа учурсыз уллакан талант берипдир! Сен талантыђы сылаян болсађ, ¦зѕђи сылаян болсађ, Худайыђы сылаян болсађ — окайсађ болмаямы?

Перман. Мен н¤ме эдй¤н?

Бабахан. Сен аз окаяђ!

Перман. Тѕркмен дилинде бир китап чыкан болса окап чыкдым. Башга н¤ме герек?

Бабахан. Диђе Чапав Чарыевич д¤л, ¤хли моллым дѕнй¤ниђ нусгавы эдебиятыны ¦врениђ дийип іанындан сыздырып айдяр. Ґврен, дил ¦врен! Сениђ янып дуран зехиниђ бар. Улы ода к¦п к¦п одун герек. Сениђ м¦вч урян талантыђ бар, ођа бим¦чбер умман герек!

Тѕршек. Бабам, гиіе-гѕндиз ока, ока! Екшенбе гѕн, Худайыђ дынч алан гѕни бир дынч алаялы-хов!

Бабахан. Юрдумызыђ Президенти хорматлы Гурбангулы Бердимухамедов гиіе-гѕндиз ишлей¤р. Онуђ бир гѕнде битирй¤н ишини 24 сагада ерлешдирмек мѕмкин д¤л! Гѕн-гѕнден ол юрдумызы ¦згердип, ¦сдѕрип баряр! Гѕн-гѕнден халкымызыђ ягдайы говулашып баряр! Шейле аіайып г¦релде барка биз н¤ме дийип гиіе-гѕндиз окамалы д¤л?!

Тѕршек. Окарыс, староста, окарыс! Ынха, Перман с¦зем берй¤р! Гени-де болсађ ока-хов!

Бабахан. Хакыкы интеллигент окап дынч аляр! *(сагадына середй¤р)* Й¦р, язмаянларыђ гениси икимизиђ интернет вагтымыз болупдыр.

Бабахан депдер-галамыны алып ¦ђе дѕшй¤р, ызында к¦ркейп Тѕршек.

Хезрет *(гелй¤р)*. Перманіан ока! *(кагыз берй¤р, Перман окаяр).* Эйіеіик ялы перизат гызлары эле салмагыђ кырк усулы бар. Мен кырк бириніи пирими ойлап тапдым! Чолаіа ерде душуп, чынаберимсиз оюн билен деђсиз-тайсыз дилеварлыгымы г¦ркезип, уммасыз байдыгымы, учурсыз акыллыдыгымы, тарханд¦кер іомартдыгымы айдян вели, оригинал пирим Эйіеіигиђ энтерпелегини айлаяр! Достум, гызлар хезил эдип гѕлен чагы, йѕреіигиниђ гапысы ачыляр, шол пурсат кѕрс¤п Хезрет Хеким гирй¤р! Эртир г¦рсеђ Эфлатун билен тиркешип театра барян Эйіеіик бардыр! Хах-хах-ха!

Перман. Эйіеіик Эфлатун билен тиркешерми? Кремлиђ фантазёрылай сен!

Хезрет. Репетисия эдели! Бар сен салланып, сейкин басып, Эйіеіик болуп гел!

Перман. Акмак! Мен Эйіеіик борунмы?!

Хезрет. Мен сађа кетени гейдирип ¦йленіек болуп дурамок-хов!

Перман. Барыбир Эйіеіик болман!

Хезрет. Ери боляр! Мен Эйіеіик болян, репетисия эдели! *(Салланып гелй¤р)*

Перман. Салам Эйіеіик.

Хезрет *(н¤з билен)*. Салам.

Перман. Эйіеіик, с¤хелче с¤гинсене!.. С¤гинмесеµем айбы ёк!

Хезрет. Ким шейдип гыза лак атяр! Кешбе гир, кешбе!. Эй-іеіик, с¤хел-че с¤гинсене!

Перман. Эйіеіик, *(кешбе гирй¤р)* с¤хелсе с¤гинсене!.. С¤гинмесеµем айбы ёк.

Хезредиµ іsби телефоны іырлаяр, ол сахнаныµ ¦µsне чекилип гsрлешй¤р.

Хезрет. Хош, Іума Деряевич! Боляр, Іума Деряевич! *(япяр)* Перманіан, мени деканата чагырярлар. Сен тексти ¦врен, гелдигим репетисия эдерис. Й¦не тексти хич киме г¦ркезме!

Хезрет гидй¤р. Перман ики тарапа й¦р¤п дашындан пикирленй¤р.

Перман. Оригинал пикир! Есеріе пирим!.. Эйіеіигим гsлкини халаян гыз... Эфлатундан ¦µsрдип би пирим билен Эйіеіиге илки мен лак атайын! Эйіеіигиµ г¦внsни авлап билсем, багтымыµ чsвдsги! Ёгса-да... хах-хах-ха, менден соµ би с¦злери айдып Эфлатун масгара-ха бор! Хах-хах-ха!

Сейилбагы. Салланып, сейкин басып Эйіеіик гелй¤р. Перман букудан чыкяр.

Перман. Эйіеіик, салам!

Эйіеіик. Салам *(Ол с¤гинй¤р)*.

Перман. Эйіеіик, с¤хелче с¤гинсене. *(Эйіеіик йылгыряр)* С¤гинмесеµем айбы ёк.

Эйіеіик. Айдыбер, с¤гиндим, Перман шахыр.

Перман *(гомалып, кешбе гирип)*. Эйіеіик, мениµ бир аіайып достум бар: мениµ ол достум Г¦роглудан гайратлы, Юсуп пыгамберден г¦рмегей, Сsлейман пыгамберден сахаватлы! *(Шовхунлы, шадыян саз гsйчленй¤р, оларыµ сеси гелен ок, й¦не томашачылар Перманыµ Хезредиµ айдан с¦злерини айдяндыгыны билй¤рлер. Эйіеіик йылгырып диµлей¤р. Олар эдалы й¦р¤п сахнаныµ ¦µsне гелй¤рлер)*.

Эйіеіик. Ол достуµ ягшызадамы? Хей, онуµ кемчилиги ёкмы?

Перман *(бегенй¤р)*. Бар, Эйіеіик, екеіе кемчилиги бар!

Эйіеіик *(йылгыряр)*. Ол Горкут атаданам данамы? Билл Гейтсденем баймы? Хатам Тайданам іомартмы?

Перман. Вай, сен оны нireден билй¤µ?

Эйіеіик. Ол достум дийй¤ниµем сенми?

Перман *(аліыраяр, башыны ашак-ёкарык эдип)*. Хава, мен!

Эйіеіик *(бирден газапланяр)*. Ай ойнатгы, масгарабаз! Ай кемакыл, веіерабаз! Я инди сиз мени ойнаіак боляµызмы? Оварра бол, масгара!

Эйіеіик гаты й¦р¤п гидй¤р. Перман келлесини тутуп шок боляр, ыраµ атяр.

Перман. Масгара болдум-ов! Ґл Перман Шахымердан!.. Ярыл гара ер, гирейин!

Сахна айланяр. Tsршек бир затлар ят тут яр, Перман гелй¤р, ол Tsршеги сынлап, ахыры ызалы йылгыряр. Ол пирим гурмакчы.

Перман. Tsршегим, ал ока! *(Хезредиµ кагызыны берй¤р)* Tsршекіан, Эйіеіиги эле салмагыµ, гениал пиримини ойлап тапдым *(Х¤лки г¦чгsнли, шадыян саз башлаяр, оларыµ сеси эшидилмей¤р, й¦не томашачы Перман Tsршеги ¦з дsшен дузагына дsшsрiек болянының билй¤р)*

Tsршек *(м¦лерй¤р)*. Эй, петигулы, гел-гел инди сен маµа пыррылдак гуріак болямыµ?.. Ай акмак, мен Эйіеіиге би с¦злери айдып дsйн масгара болдум!

Перман. Х¤, сенем Хезрет алладымы?

Tөрүшек. Ёк, мен би тексти Хезредиң тахылындан чилип... масгара болдум.
Перман. Н¤ме?.. онда мен масгараның масгарасы болупдырын-да?!
Tөрүшек. Эйiеiиге би с¦злери айдып ¦ңңsн Хезрет масгара болупдыр, дsйн мен!.. Хах-хах-ха! Сен масгараның масгарасының масгарасы болупсың!
Перман увлап келлесини тутуп айланяр. Хезрет гелй¤р.
Перман *(кагызы сомлаяр)*. Би н¤ме, гуррумсак?
Хезрет *(бипарх)*. Оңа гаршыдашларыңы ярагсызландырмак диерлер! Мен сизе башда шир авуның янында г¦рн¤йм¤ң диймедимми?
Пермен *(якасындан япышяр)*. Я мен сениң башыңы аларын, я сен шу гара келл¤ни аларсың!
Хезрет *(какып, онуң эллерини айыряр)* Jл-¤йт, акмак келл¤ңи г¦рен ериңе сомлап й¦рсиң-ов!
Перман. Эркек болсаң чык Алының ала мейданына!
Хезрет. Сен н¤ме орта асырдан гелен ганоіакмы?
Перман. Орта асырдан гелен ганоіак мен!
Хезрет. Бар онда атыңы-ярагыңы алып гел!
Перман. Эркек болсаң й¦р дашарык!
Шкафдан бир isп боксёр эллигини Пермана, бир isпsни Tөрүшеге берй¤р. Ґзем бир isпsни гейй¤р. С¦веш башлаяр, Хезрет дессине Перманы уруп йыкяр.
Хезрет. Инди сен арыңы ал!
Tөрүшек. Хеззиіан мен кейпине, мейлетин масгара болдум!
Хезрет онам уруп йыкяр. Бабахан гелй¤р, ол ваканы сынлап аңк боляр.
Хезрет *(алкымына дыкыляр)*. Сенем Эйiеiиги с¦йй¤миң?
Бабахан. Хей мен Эйiеiиги с¦еринми?
Хезрет. С¦йй¤нсиң! Хыялыңда с¦йй¤нсиң! Гайыбана с¦йй¤нсиң! *(гарашман дурка ичине уряр, ачык гапа гелен Дsрiемал «вай!» дийип гыгырып ёк боляр)*. П¤хей, шу г¦вр¤ң билен начарлап вай дийм¤ң н¤ме?!

Чыра с¦нй¤р

Дsрiемал зал билен ылгашлап отагына баряр.
Дsрiемал. Вай, вай, юмруклашярлар!
Гырнак. Ким юмруклашяр?
Дsрiемал. Хезрет Эйiеiиги с¦йй¤нлериң барыны уруп йыкыпдыр-эй...
Учмах, Эйiеiик хайран галяр.
Гырнак. Хазан алмышлар! Гырнак sчин ики саныіагы уршанында болаймаiакмы?

Чыра с¦нй¤р.

Сейилбаг. Хезрет Эйiеiиги сынлап хайран галан боляр, онуң чынымы-ойнымы билер ялы д¤л.
Хезрет. Ай Алламов, сениң бардыгыңа-да, гудратың зордугына-да ынандым-ов! *(сынлаяр)* Б¤й-б¤, г¦ззми cssгекледип серед¤ймесем к¦р эдип ташлайiаг-ов сен! Ата-бабаларымызам «Бир кемсиз г¦зел болмаз!» дийип накыл д¦реден болуп! Ынха, бир кемсиз перизат!
Эйiеiик. Асыл сен менден кемчилик агтарып дурмудың?
Хезрет. Вах, Эйiеiик, сен бир аіайып накылы вейран эдип баряң ахыры! Сен керемли ата-бабаларымызы яланчы эдип баряң ахыры!
Эйiеiик. Сен н¤мелер дийип дурсуң?
Хезрет. Мен саңа лак атып дурун.
Эйiеiик. Ким шейдип гыза лак атяр!
Хезрет. Эйiеiик, мениң бириніи гезек гыза лак атіак болуп дуршум-да! Энтек мен хич гыза лак атып г¦ремок-да!

Эйіеік. Сен н¤ме с¦йги китапларынам окап г¦рмедиµми?

Хезрет. Эйіеік, илки мен ¦з ислейшим ялы лак атайын, халамасаµ соµ сениµ ислейшиµ ялы лак атарын!

Эйіеік. Саµа ылымуран Эфлатун дийй¤рлер вели, раст экен!

Хезрет. Ѕтесине мени сениµ ышкынам урупдыр! Іигер-багрым Голландияныµ пейнири ялы ¤леме-дешик! Йѕрегим бенгал оды ялы гырмызы ганыны, гызыл одуны чабрадып, янып дур! Эгер мен XX асырда яшаян болсам, «Эйіеік, мен сениµ садык гулуµ!» дийип башыма ногта уруп, йѕпѕнi элиµе берердим.

Эйіеік. Эгер мен XX асырда яшаян болсам «оварра бол, ерчекен!» диердим!

Хезрет *(горкан боляр)*. Охо-хо-хо! XIX асырда дагы душан болсам іавт эдип ярайіак экениµ-ов!

Эйіеік. Шахырлык билен самсыклыгыµ, акылдарлык билен акмаклыгыµ, генийлик билен телбелигиµ арасында чил ёкмуш дийй¤нлери раст экен-ов!

Хезрет. Растдыр, растдыр! Сениµ ышкыµ мени гений этди!

Эйіеік. Асыл сен генийммидиµ?

Хезрет. Эйіеік мен гений! Гений арап дилинде іений боляр, ягны іынлы диен манысы бар! Мен ¦йде, окувда гений: саµа душсам іений! Эйіеік, мен сениµ адыµы дога кимин гайталап я шу гѕн, я эртир д¤лир¤п дѕѕе чыкян!

Эйіеік. Сен н¤мелери самахыллап дурсуµ?

Хезрет. Алла билсин, мениµ н¤мелер самахыллап, н¤мелер самрап дуранымы?! Мен бир аклы чалам-чаш болан гарып ашык! Мен сени с¦йй¤н, Эйіеік!

Эйіеік. Сен айна бар-да сыпатыµа, сымматыµа середип г¦р! Хей, сени Эйіеік ялы перизат с¦ерми?!

Хезрет. Сен н¤ме мени с¦йм¤н акмакмы?..

Эйіеік. Тоба! Тоба!

Хезрет. Хей, саµа ¦ѕѕми с¦йдѕрип билмесем менден Хезрет Хеким бормы? Хей, сени маµа, мени саµа с¦йдѕрип билмесе ондан ылахы ышк бормы?!

Эйіеік. Адам пакыр яшап й¦рсе хер хили тентеги г¦ріек экен-ов!

Хезрет. Эйіеік, сен асыллы, акыллы, интеллектуал гыз! Сен акыллыіа бол-да маµа йѕреіигиµе барян пынхан ёлы г¦ркез! Мен н¤денимде сениµ акыл-хушуµы чашырып, г¦внѕµи авлап билерин?!

Эйіеік. Мен акмак гыз!

Хезрет. Акмак болсаµ, мениµ акылымы ал-да, г¦ни мени Загсдан гечир! Хер эт, хесип эт, й¦не мени сыпдырайма!

Эйіеік. Бай-бай хан огул, ¦ѕѕµе г¦внѕµ-¤ етй¤н экен-ов!

Хезрет. Себ¤би мен ¦ѕѕми танаян! Сенем мени танадагыµча артык с¦ерсиµ!.. Эйіеік, аршы-аглада Аллатагала «Эйіеік хем Хезрет Хеким» атлы аіайып эсерини язып башлады. Онуµ баш гахрманы сен билен мен!

Эйіеік. Мен ол эсериµ ахы-эфган, паіыга билен гутарян трагедия боліакдыгына кепил гечй¤н!

Хезрет. Сенден тамамам шейледир Эйіеік! Ылахы ышк мыдама-да паіыга билен гутаряр! Икимиз ашык-магшук болуп высала говушсак, мен йѕѕ эссе багтыяр болян! Эгер ышкымыз пашман, айрачылыга саташсам, мен йѕѕ mѕµ эссе багтыяр болян!.. Эйіеік, эгер багтлы боласыµ гелсе, с¦й мени! Эгер мени багтлы эдерин дийсеµ, хижрана саташдыр!

Эйіеік. Акмак! Хакыкы акмак!

Хезрет. Ашык! Хакыкы ашык! Эйіеік, икимизи Аллаіан ылахы ышка саташдырды! Ханы бадам габакларыµы г¦тер бакалы! *(Эйіеік ¦зи билмезден габакларыны г¦терй¤р, назарлар саташяр, шол пурсат ызлы-ызына йылдырым чакып, г¦к гѕммѕрд¤п башлаяр. Сахна айланяр).*

Шабрап чагба гелйөр. Саяванлы Эйiеiик, Дsрiемал, Гырнак гsлsшип, чабгадан гачып томускы кафениң эйванына баряр. Дик дурма столуң башында сайванaны дsйрsп, доңдурма иймөге башлаярлар. Йылдырым чакып, г¦к гsммsрдейөр.

Эйiеiик. Гызлар, Учмахiан, нөме бизе гошулмаяр-а?

Гырнак. Шонуң гошулманы говы-да! Йылгырсаң аларылып, гsлсең азыгырылып дуран Учмахы башыңа япiакмы гыз!

Дsрiемал. Гызлар, сиз Учмахы танамаярсыңыз.

Гырнак. Учмах орта асырдан тутулып гетирлен гырнак ялы. Эй, Худай! *(г¦ге середйөр)* Учмах адыны киме дакып й¦рсиң? Оңа гырнак дийип ат дакып Јралы ишана дурмуша чыкарсаң, тотам болуп ай ярымда гурханы хатым эдер отурар!

Дsрiемал. Учмах ялы акыллы, асыллы гызлар биз ялы iиркилдешип й¦рмөн, ериң астындан халашяр.

Эйiеiик. Гойсана гыз, Учмах ¦рөн утанiаң, йыгра гыз.

Дsрiемал. Тапдың йыграны. Учмах к¦не большевиклер ялы подпольеде яшаяр, подпольеде халашяр, г¦рерсиңиз, «эртир тоюма барың» диенде билип галарсыңыз!

Гырнак. Гыйв, гызлар, Учмахiан телефонда халашып, интернетде хатлашып й¦рен болмасын!

Эйiеiик. Ышк диениң бир дөли tsвелейдир, эгер ол ышка учран болса, гизлөп билмезди!

Дsрiемал. Хай, Учмахiан ол дөли tsвелейиңи дагы *(херекети билен г¦ркезйөр)* бир пенiеде дsйрлөгеде букiасына дыкаяр.

Эйiеiик. Ышк геленде г¦клери гsммsрдедип, йылдырымларыны чакдырып, isмле-iаханы лерзана салып гелйөндир. Учмахiан ышка дsшсе хsйленөймезми?

Дsрiемал. Учмахiан сениң г¦клериң гsммsрдисини йылдырымы билен отлы кесиндини сыртланың csренине csсссрен ялы csсссрөер!

Эйiеiик. Учмахiан халашып й¦рендир ¦йдйөмиң?

Дsрiемал. Учмахiан халашяр, эмма ким билен? Алла билсин!

Гырнак. А гыз сен чакалла чыпдырып отырмың я?..

Дsрiемал. Йsреiигим сызяр. Учмахы сынлаң, мыдама доян гуш ялыдыр.

Гырнак. Дуруң, дуруң! Биз сейле гайданымызда ол ашыгы билен онда-мунда душян болаймасын?

Дsрiемал. Учмах халашмасыны халашып, той сөхедини беллердип гоймадык болса Гырнакiак кел болсун!

Гырнак. Вай, мен нөме дийип кел болайын!

Дsрiемал. Учмах — ичимтап, этiеги ичинде гыз! Ол мени яланчы, сени кел этмез!

Эйiеiик. Халашяны бар болса, оны билмек итиң аңсады.

Гырнак. Вай, нөдип билип боляр?

Эйiеiик. Агшам чай башында гsман эдөййөн огланларымызы санашдырып, бирини с¦ййөн дийип ¦верис, бирини ат дакып пислөрис, ашаклык билен болса Учмахы сынларыс!

Дsрiемал. Ай аклыңдан айланайын, Эйяiан! Ал саңа бир «баунти» *(шоколад берйөр)*

Гырнак *(хованы сынлаяр)*. Олар ялы гызык иши агшама гоюп болмаз! Буркут баба-да бу гsн гиiеси билен томаша гурайiак ялы... Гитдик гызлар!

Дsрiемал. Йsреiигим сызып дур! Г¦внsме болмаса Учмахiан шу махал халашяны билен хыммылдашып отурандыр...

Гырнак. Гитдик гызлар! *(дашарык гыгыряр)* Такси!..

Чыра с¦нйөр.

Гызларыӊ отагы. Учмах компютериӊ башында ишл¤п отыр. Гапы какыляр.

Учмах. Гирибериӊ.

Бабахан. Учмах! Учмахiан!

Учмах *(атылып туряр)*. Вай, сениӊ аклыӊ нireде? Беiит отагдан чык!

Бабахан. Акыл-хуш гойдуӊмы менде, Учмахым...

Учмах. Вай, сен мени масгара этiек боляӊмы?

Бабахан. Хачандан б¤ри с¦йги масгарачылык болуп й¦р! Учмахiан, икимиз хачана ченли пынхан халашып, хыялда душушып, дsйшде г¦ршsп й¦рмели! Менем иллер ялы с¦йгsлим билен тиркешип театра гитмек ислейн¤н!

Учмах *(¦р-г¦кден гелй¤р)*. Вай, мен сениӊ билен тиркешип театра гидеринми?

Бабахан. Тиркешип театра гитмек айыпмы? Я мениӊ ялы ашыгыӊ бардыгындан утанянмыӊ?

Учмах. Чыкавери! Беiит чыкавери! Мен тойдан соӊам театра биле гидип билерин ¦йдемок!

Бабахан. Учмахым, эiеме iаӊ эдейин, гой гуда болуп гойсун! Онсоӊ икимиз...

Учмах. Ене икиiе йыл гараш! Икиiе йыл! Вай, бири гелй¤р!

Бабахан. Учмахiан, мен саӊа совгатiык гетирдим.

Учмах *(н¤з эдй¤р)*. Энтек-энтек мен сениӊ совгадыӊы алман.

Бабахан. Учмахым, х¤зир умумы яшайыш iайыныӊ ¦ӊsне чыкып «Мен Учмахы с¦йй¤н!» дийип улы илим билен гыгырян!

Учмах. Бар гыгыр, гайдып Учмахы г¦рмеiек болсаӊ! Вай, бири гелер, Бабыш!

Бабахан. Яз гsни. Sстесине дынч гsни. Икимизден башга iайда талып галдымы?

Учмах. Мениӊ гахарым гелй¤р, Бабыш, чык дийдим, чык отагдан!

Бабахан. Мениӊ билен я театра я музее гитм¤ге с¦з бермесеӊ, чыкман!

Учмах *(диӊширгенй¤р)*. Эшидй¤миӊ, гызлар гайдып гелй¤р! Дерхал чык!

Бабахан. Бизиӊ багтымыз гелй¤р! Вада бермесеӊ чыкман!

Учмах. Вай, йsssгра, беiит чык! Гызлар гелй¤р!

Бабахан. Эйiеiигиӊ ашыкларыдыр! Ёк дий-де гойбер!

Учмах. Сен чыкмасаӊ мен чыкян!

Учмах iайдан чыкяр, дашдан xsmsрди гелй¤р. Бабахан шкафа гирй¤р.

Гызлар гsлsшип гирй¤р. Ызларында Учмах, йsзи ак там.

Эйiеiик. Учмахiан, чаям демл¤п гоюпдыр! Csйiisл¤п бир чай ичелиӊ!

Dsрiемал. Csйiisie гыйбат билен дийсене гыз!

Гызлар саяванларыны серй¤рлер.

Гырнак *(пенiиреден сынлап)*. Ягавер яшлыгыӊ ягмыры!

Эйiеiик. Вай, Учмахiан, йsssӊде ган-пет ёк-ла!

Учмах. Х¤лден б¤ри йsрегим агыряр!..

Гырнак. Йsрегиӊ агырар-да билениӊ-битениӊ китап, компютер!

Dsрiемал *(Гырнага юваш)*. Мениӊ йsрeiигим сызяндыр г¦рсеӊ... Йsрeiиги агырар-да пиримини позсаӊ...

Гырнак. Учмахiан, адам демирден д¤л. Окувам окувдыр, й¦не хепдеде хич болман бирки сагатiык сейилбаглара айланып, г¦вsнем ачмалы, келл¤-де дынч бермели. Ханха, уяӊ Эйяiана бак, зыбрым б¤шлиге-де окаяр, csри-csри огланлара-да томаша г¦ркезй¤р.

Эйiеiик. Т¦хмет бир атмаӊ. Йигрими бир яшап...

Dsрiемал. Хай, саклан! Гызлар йигримиден соӊ мыдама он еди яшына гелй¤ндир!

Эйiеiик... екеiе оглана г¦вsн бердим.

Гырнак. Вай, ол багтычsвмsш ким гыз?

Эйiеiик *(элiирей¤р)*. Айтiак д¤л, айтiак д¤л.

Гырнак. Перизат халыµа сайланыµам Эфлатун болса, элбетде айдып билмерсиµ!

Эйiеiик. Ваей, хей менем Эфлатуны с¦еринми?.. Мен Г¦роглыныµ айдышы ялы «Овалбашда агдарарлар сердарын» дийип йигитлериµ сердарыны апарандырын.

Учмах. Тsкедиµ ханы масгаралар!

Дsрiемал. Биз исайыларыµ бутханасыныµ кешиш гызлары д¤л ахыры. Гайыбана с¦йм¤ге бир ругсат бер!

Гырнак. Гайыбана дагы с¦ймерис! Эйяiан, сен ол Тойлы тултугы с¦ен болайма?

Гызлар габак астындан Учмахы сынлаяр.

Дsрiемал. Вай, сен ол екегапан ялы дsµдерлип й¦рен Мерген Хаiыны с¦ен болайма?

Гырнак. Вай, сен ол икиндиниµ к¦лгеси ялы зиµµерлип й¦рен Алты Атаны с¦ен болайма?

Эйiеiик. Гызлар, мен сизе йигитлериµ сердарыны сайладым диййй¤н!

Гырнак. Гыйв гыз, сен йигитлериµ сердары диен болуп, мениµ Тsршеiигими с¦йй¤н болайма!

Дsрiемал *(гулагына юваш)*. Гырнак, оюн эдибем Тsршегимиµ адыны тутуiы болайма! *(Эйiеiиге)* Гыйв гыз, сен йигитлериµ сердары диен болуп мениµ Перманымы с¦йй¤н болайма!

Учмах. Бес эдиµ диййй¤н мен сизе!

Дsрiемал. Йsреiигимизи сув этдиµ-ле гыз! Ал бир сникерс берейин. Инди бир айдай?

Гызлар ашаклык билен Учмахы сынлаяр.

Эйiеiик *(леззет билен)*. Мен Бабаханы с¦йй¤н! Бабахан Мердановы с¦йй¤н!

Гырнак. Бабаханам сени с¦йй¤рми?

Эйiеiик. Хей, Бабахан мен ялы перизады с¦ймезми?!

Дsрiемал. Бай-бов, йигитлериµ сердарам Бабахан болiак болса!.. Сникерсим хайып гитди!

Гырнак. Гызлар, онда эшиклеримизи чалшып, дынч алалыµ, соµрагам огланлары чая чагырып ойналыµ, sстлеринден гsлелиµ.

Учмахыµ халы ¦р¤н теµ, ол йsззsни елпей¤р.

Дsрiемал. Огланлары н¤дип ойнаiак?

Гырнак. Кемакыл огланлардыр-да! Бирине анекдот, бирине айдым, бирине гошгы айтдырып, ене бирине танс этдирип ойнарыс!

Дsрiемал серен саяваныны дsйрлеiек боланда Бабаханыµ совгадыны г¦рй¤р.

Дsрiемал. Вай, би н¤ме? *(ачяр)* Г¦вхер йsзsк! Эй, Алла!

Учмах *(дессине ¦зsни эле аляр)*. Тоба! Тоба билмедик болмаµ н¤ме гыз?

Дsрiемал. Мен н¤м¤ни билмедик болямышым?

Учмах. А гыз сен артистлиге гирмели экениµ! Г¦рsµ гызлар, йsзем гызаранок!

Дsрiемал. Мениµ н¤м¤ йsзsм гызармалымыш?

Гырнак. Ичимтап-а сен экениµ, асыл с¦йsшй¤ниµем билдирм¤н н¤дип яшап билдиµ?

Дsрiемал. Вай, мениµ с¦йsшй¤ним бармышмы?

Учмах. Бардыр-да гетирй¤ндир! Сиз сейилбага гиден бадыµыза гелди, п¤кизе бир г¦рмегей йигит! Дsрiемалiана говшурай iигим дийди!

Гызлар г¦вхер йsзsги сынлаяр.

Dѕрiемал. Булар ялы г¦вхер гашлы йѕѕѕk совгат эдер ялы мен гарында эне-ата-да, доган-гарындаш-да, с¦йѕшй¤ним-де ёк!

Учмах *(сагадына середй¤р)*. Ене бир ярым сагатдан учяр. Маµа ынанмасаµ аэропорта гит-де уградып гел¤й.

Гырнак. Гиделиµ гызлар! Dѕрiемалыµ ашыгыны г¦рсем арманым ёк.

Dѕрiемал. Учмахiан, мен пакыры ода салып дурмасана! Мениµ халашяным ёк ахыры!

Учмах. Г¦вѕн беренипем ёкмы?

Гырнак. Мунуµ бахасы мѕµ доллар-а бардыр, гашы чын г¦вхер болса...

Эйiеiик. С¦йгѕсi чын болса, гашы чын г¦вхердир!

Гырнак. Учмахiан, чыныµы айдямыµ?

Учмах. Мениµ сизе ялан бергим бармы? *(йѕѕѕни елпей¤р)*

Гырнак. Плашларымызы геелиµ, гиделиµ гызлар! Ягшыны г¦рмек iеннет!

Учмах. Вай, гызлар! *(йѕрегини тутяр)*. Вай, маµа хова етенок... Мени дашарык... чыкарыµ... дашарык...

Гызлар вайда-вай болуп Учмахыµ голундан тутуп дашарык алып уграяр. Dѕрiемал iаµ эдй¤р.

Dѕрiемал. Алев... Алев... алай-да, iан доган!

Сес. Нобатчы янгын с¦ндѕрiiи сержант Аманов диµлей¤р.

Dѕрiемал. Вай, етевериµ, iорамыµ йѕрегинден тутды...

Сес. Уям, сиз «Тиз к¦меге» iаµ эдиµ!

Dѕрiемал совгадам унудып, iаµ эдип дашарык гидй¤р. Гара сув болуп дерл¤н Бабахан шкафдан чыкып, дашарык середип, ѕчѕнiи гатыµ пенiресинден товусяр.

Умумы яшайыш iайыныµ ¦µи. Гызлар секиде отыр. Эйiеiик йѕѕѕни елпей¤р.

Эйiеiик. Учмахiан, н¤хили, азаiык дагы говулашямыµ?

Dѕрiемал. Х¤зир... х¤зир «Тиз к¦мек» гелер!

Учмах. «Тиз к¦меге» iаµ этмелем д¤л экениµ!

Гырнак. Вай, сенде реµк-пет галдымы? Инфаркт болмасаµам биридир.

Бабахан бурчдан ¦врѕлй¤р, ол гызлары г¦рѕн агсамаiак болуп хел¤к.

Бабахан. Гызлар, бахар бараныныµ овазындан бейик саз ёкдур! Диµл¤µ! *(гечип гидй¤р)*

Учмах. Гызлар, ¦е гир¤елиµ! Мен ѕшѕтiек болян...

Эйiеiик. Йѕрегиµ гойбердими?

Гызлар онуµ голундан тутуп гидй¤рлер.

Dѕрiемал. Вай, мен лукман чагырдым ахыры! *(ызларындан гидй¤р)*

Огланларыµ отагы. Бабахан чарпаяда ятыр, ол гара сув дерлей¤р. Тѕршек оµа дерман берй¤р. Хезрет билен Перман гелй¤р.

Хезрет. Бабам, саµа н¤м боляр?

Бабахан. Хич зат.

Тѕршек *(iаныянгын)*. Муµа хич зат боланок! Й¦не гара сув болуп эр¤п баряр! Й¦не от-ялык янып баряр!

Перман. Бех, бу гѕн н¤хили гѕн болдай? Яµыiа Учмахыµ йѕрегинден тутупдыр, лукманлар хассахана алып гитiек болдулар! Г¦ргѕл¤ санiым барыны этдилер!

Хезрет. Эй, Петигулы, Учмах билен экизтая д¤лсиµ-д¤? Экизлериµ бириниµ йѕрегинден тутса, икинiиси увлаберермиш!

Тѕршек. Шулар я экизтай, я ашык-магшук! Агзыµы бир юм хов, х¤зир iаныµ, чыкып гидй¤р. Минутда йѕрегиµ бир йѕѕ кырк гезек уряр! *(голтугындан термометри аляр)* Бай-бов, гызгыныµам кыркдан гечипдир! *(Термометри алып г¦рй¤р)*

Перман. Эй, кырк бир... кырк бир... *(телефоныны алып «Тиз к¦меге» іаµ этм¤ге дуряр).*

Бабахан. Іаµ этме, герек д¤л! Огланлар, мен би кеселиме белет. Х¤зир он минутдан гечип гидй¤р.

Хезрет. Бабам, кесел билен оюн этмесене! Іаµ эд¤ели!

Бабахан. Достлар, мен би дердиме белет! Какам пакырдан галан кесел би!

Тsршек. Иллериµ какасы бела ялов! Г¦р малы-мsлкsниµ, геніи-хазынасыныµ гапдалы билен келинем мирас галдыряр-ай!

Огланлар гsлsшй¤р. Чыра с¦нй¤р.

ИКИНІИ ПЕРДЕ

Ш¤хер. Машынларыµ сеси. Янёлдан Учмах й¦р¤п гелй¤р. Ґµsнден Бабахан чыкяр.

Учмах. Маµа гаравул гоюлдыµмы, бисырат! Тsкет инди мени аµтап й¦рм¤µи!

Бабахан. Учмах, мени багышла! Мен акмак!.. огланлык эдип, тас сени масгара эдипдим...

Учмах. Мен хер сен яла ¦зsми масгара этдиринми? Эйіеіик окува гирели, онуµ ышкында первана болуп й¦рениµи билй¤дим. Багышла, ичим янып Эйіеіиге гетирен г¦вхер йsзsгиµи Дsрiемала бердим! Ай, н¤ме тsркмен Дон Іуванысыµ, Дsрi¤нем с¦йsп гойбер!

Бабахан. Учмах, гайдып мениµ янымда йsзsгиµем, Эйіеіигиµем, Дsрiемалыµам адыны тутайма!

Учмах. Совгадыµ гаты гыммат болмага чемели: sч гsн-¤ sшsдип-гыздырып, тас ¦лен экениµ!

Бабахан. Шкафыµ ичинде отыркам, бирден бири гапысыны ачарам, Учмахіаныµ сырыны ачарын дийип іанымда іан галмады. Я шонда инфаркт болдум, я пеніиреден б¦кемде бир ериме зепер етди!

Учмах. Бирини театра чагырып, бирине сейилг¤хде лак атып, ене бирине г¦з гыпып й¦рсеµ, зепер тапан ериµ к¦п болар!

Бабахан. Учмах, с¦йгимизиµ хатырасына гыз тохумыныµ адыны тутма! Мен улы хата гойбердим, н¤че іебри-іепа берсеµ чекерин! Мениµ sчин Учмахдан башга гыз ёк!

Учмах. Вай, Эйіеіигиµ ¦зи ¦з дили билен Бабаханы с¦йй¤н, Бабахан Мердановы с¦йй¤н! Бабаханам мени с¦йй¤р диймедими?

Бабахан. Эйіеіик бир ышка гарагыны гапдырып, акыл-хушдан айрылып арш билен кsрсsµ арасында гайып й¦рен гыз. Н¤ме максат билен самахылланыны биліек д¤л, й¦не онуµ Хезреди, Хезредиµем Эйіеіиги с¦йй¤нини билй¤н, икисине-де гуванян!

Учмах. Вай, Хезрет бир етим, сен болса байыµ оглы! Тsркмен Дон Іуваны болуп Эйіеіигем аздырып билмеіекми? Й¦не Дsрiемала сsйкениіи болайма!

Бабахан. Мениµ sчин дsнй¤де еке-т¤к гыз бар! Учмах бар! Мен муззур иш этдим, ¦рт¤бер, іебри-іепаµы чекм¤ге тайяр!

Учмах. Сениµ sчин Учмах ёк! Учмах ¦лди! Г¦вхер йsзsгиµе-де гынанып й¦рме, бир хепде ярым хепде дакынансоµ алып берерин! Оюн этдим диерин!

Бабахан. Учмах, мен сени с¦йsп, ганат яйып учдум! Мен сени с¦йsп, дурмушы, дsнй¤ни мsµ эссе артык с¦йй¤н. Сен мениµ буйсаніым, багтым, яшайшымыµ манысы! Алла бизи масгарачылыкдан совды! Индем б¤ш долларлык йsзsги Дsрiемалдан ызына алайсаµ, Худайдан ант ичй¤н, сенденем, с¦йгимденем, ягты іаханданам гечерин!

Учмах. Прекрасно! Прекрасно! Сен асыл эйй¤м Дон Іуван болайыпсыµ!

Йылгырып, баш яйкап гидй¤р.

Бабахан *(¦з янындан)*. Учмахiан, мен сениµ акыллыдыгыµы билй¤дим, й¦не сен хас акыллы экениµ! *(гидй¤р)*

Учмах окап отыр, Гырнак ¦ззне серенiам берй¤р.

Дsрiемал *(гелй¤р)*. Учмахiан, худайлыгыµы айт! Йsззги гарынлак, алкымлары салланып дуран эринлек адам гетирдими?

Гырнак. Гыйв гыз, халашяным ёк дийип, сениµ ашыгыµ-а Эйiеiигиµкиµем чакы болмады! Бир мsµ долларлык йsззк ашыкдан долы сырлы сандыгыµы ачайды гыз!

Дsрiемал. Вах, ашык н¤м ишлей¤р? Гарыбыµ гызы болсаµ, хантама-да хер етен! Шоларыµ бири гарындашсырап, дашыма тор гуруп й¦рендир ¦йдsп горкян!

Гырнак. Чау! *(гидй¤р)*

Учмах. Мен саµа адам дилинде айдып дурун-а, кими с¦йй¤н болсаµ йsззги шол гетирди дийип!

Совгады патладып столуµ sсtsнде гойяр.

Дsрiемал. Комедия гутарды! Авторы к¦рзехин экен, гsлки-де ёк, агы-да!

Учмах. Дsрiе, саµа н¤ме болды?

Дsрiемал. Н¤м болар? Эксперте ¤китдим! Хакыкы бахасы он ики мsµ доллар экен. Экспертиµ янындакы адам, дуран еримде он мsµ доллар гетирип берй¤н дийип дызап дур. Менде он ики мsµ долларлык йsззги совгат этiек доган-гарындашам ёк, с¦йгsлем ёк!

Дsрiемал. Тsршек н¤ме?

Учмах. Тsршегем гарып, гарыплыгы sчинем халадым оны!

Учмах. Дsрiемал, бириниiиден гумда гарып адам яшамаяр, яшайын диенде-де яшап билмей¤р! Икиниiиден, ол г¦вхер йsззк н¤ме? Тsршек сениµ sчин ширин iаныны, гара башыны берм¤ге тайяр. *(айнаныµ ¦µsне элтй¤р)* Дsрiе, ¦ззµи сынла, сениµ ялы гыз sчин йигитлер гара даглары агдаряр! Сениµ ялы гызлар sчин йигитлер дагларыµ арсланы, дерелериµ аждары билен с¦вешй¤р!

Дsрiемал. Сениµ ол айдяныµ эртекиде!

Учмах. Хакыкы с¦йг¤ учранлар эртекилер дsнй¤сине, iадылар дsнй¤сине учраяр! Перизат халыµа артып бир йsззги ¦ззµе рова г¦рм¤н дурма! Г¦вхер йsззгиµ бахасам мsµ доллар экен! Дsшsндиµми? Йsз доллар экен! Бир доллар экен! Гайдып йsззгиµ бахасы пыланча диениµи эшид¤йсем йsззµи г¦рмен! Би г¦вхер йsззк сениµ ышкыµ, Тsршегиµ ышкы, ол ышкыµ болса бахасы болмаяр! Ал кейп эдип дакын!

Дsрiемал. Учмахiан, шу ¦мрsме мен йsззк дакынып г¦ремок! Помбархам онуныiыны гутарып й¦рк¤м дайзам совгат этди. Бир аiайып какам барды, арман ичегенди, й¦не адамыµ iаны ялыды. Артып соµ бир бела саташды, ¤хли газанiымызы герр¤µ тsссесинден гечирип, аттестат алiак болуп й¦рк¤м ¦лди пакыр. Ынансаµ шейле бир аглашандырыс. Эiемем, iигилеримем аглашяр, ¦ззмем билип отырын, хемм¤мизиµ бегенiимизе аглаянымызы... бир агламак агландырыс, агландырыс... Худайым душманыµам башына дsшsрмесин, какаµ-а ¦лsп ятыр, бизем бегенiимизден аглаярыс... Какамiан бизи гедайлар гездирендир... *(аглаяр. Гамгын саз)*

Сахнаныµ ¦µи билен Тsршек ¦з-¦зи гепл¤п баряр.

Тsршек. Ґвренмели болса, iенап Шекспир, сениµем дилиµи ¦врен¤ймей¤сми? Дsнй¤ иµлис дилини билинде Тsршек билмезми? С¦вдаг¤р хелейлер Хытай дилини ¦врененде Тsршек иµлис дилини ¦вренмезми? *(гечип гидй¤р)*

Учмах. Сениµ Тsршеги халаяныµ бир чыныµмы? Я ол нерессе гуры ода-к¦зе дsшsп й¦рми?

Dѕрiемал *(чалаiа)*. Халаян... Окува гирелим б¤ри халаян... Олам мени халаяр.

Учмах. Гаты говы-да, багтыџыз ачылсын ылайым! Й¦не гыз, бир г¦вхер йѕѕѕk совгат этди дийип, халаяр дийип г¦ренишде чалам-чаш болуп эр¤п-акып й¦рме! Огланлары н¤че ¦ртесеџ шонча гѕйчли с¦йй¤ндир! Икиніиденем, хич хачан, хич болман тойыџыза ченли, совгадыны ятладайма.

Dѕрiемал *(м¦лерй¤р)*. Н¤ме дийип?

Учмах. Йигидиџ совгадыны алаџсоџ, сынап г¦рмелидир! Гымматбаха йѕѕѕk совгат этдим дийип, саџа эемсир¤берсе, йѕѕѕгини маџлайына атып урмалыдыр! Ёк, озалкысы ялы болса, совгат беренини ятлатмаса, ол хакыкы йигит, хакыкы адам боляндыр!..

Саз. Чыра с¦нй¤р.

Хезрет пакетли бутерброд гетирип, тумбочкасында гойяр. Бокалыны алып гидй¤р. Tѕршек бутерброды алып, Перман билен б¦лѕшип лак-лук атяр. Хезрет гелй¤р.

Хезрет. Эй, Петигулылар! Хайсыџ бутербродымы апардыџ?

Перман. О н¤м¤ниџ бутерброды? *(ене китап окан боляр)*

Tѕршек. Бутербродыџда доџуз колбасасы билен голланд сыры бармыды?

Хезрет. Барды.

Tѕршек. Онда мен иен д¤лдирин, себ¤би мениџ намаз окаймак мейлим бар.

Перман. Сен намаз окаiакмы?

Tѕршек. Дагы мен пенсия чыкамсоџам такал окайын й¦рейинми?

Перман. Эфлатун, бутербродыџы ¦ѕѕџ иен болайма?

Хезрет *(гарныны сыпаяр)*. Ѓѕѕм иен болсам бейле ач болмаздым ахыры...

Tѕршек. Мен сизе йѕѕ ёла айтдым: отагымызда полтергейст бар дийип. Орслар оџа домовой дийй¤, иџлислер полтергейст дийй¤, к¦нелеримиз, эе я ал дийй¤р!

Бабахан гелй¤р, ол ваiып, м¦xѕm зады айдарман.

Бабахан. Огланлар, сиз хей Бабаханыџ ялан с¦зл¤нини, алданыны эшитдиџизми?

Хезрет. Iук!

Перман. Менден-де бир iук!

Tѕршек. Бабам, сен ялан с¦зл¤йин диеџде-де, алдайын диеџде-де алдап билмерсиџ! Ялан с¦злем¤ге, алдамага янып дуран талант, м¦вч уруп дуран фантазия герек! А сен к¦рзехин!

Бабахан. Эйiеiик Хезреди с¦йй¤р, Гырнак Tѕршеги с¦йй¤р, Dѕрiемал Перманы с¦йй¤р.

Перман Бабаханыџ гошарындан тутуп, пулсуны г¦рй¤р, аясыны маџлайына гойяр.

Перман. Мен саџа н¤че айтдым: Бабам, шу кесел билен оюн этме дийип! Анха, эйй¤м самрадып башлапдыр.

Tѕршек. Бабам, айдып дуран гепиџе ¦ѕѕџ ынанямыџ?

Бабахан. Iук!.. Й¦не мен гызларыџ дилинден ики гулагым билен эшитдим-д¤.

Перман. Биз сениџ ики гулагыџа-да ынанмаярыс!

Tѕршек. Гызлар гелип, саџа замун дурса-да ынанмаярыс.

Бабахан. Арада ашхананыџ ички iайында ч¤йнек-к¤селери ювуп дуркам, гызлар гелип ¦зара гѕррѕџ этди. Менем бардыгымы билдирмеiек болуп, демими дартман ярым сагат дурдум.

Tѕршек. Бабам, сен терс эшден болайма. Dѕрiемал Tѕршеги с¦йй¤н диен болаймасын!

Бабахан. Гынансам-да, dsрс эшитдим достларым!

Хезрет. Дуруµ, дуруµ, ол шейтаніа гызлар Бабаханыµ бардыгыны билип, билмедикден болуп гsррsµ эдендирлер! Ёгса хей ол гызлар ашханада ышкы гsррsµ эдерми?

Тsршек. Аклыµдан айланайын Эфлатун! Dsрieіан Тsршеги с¦йй¤р ахыры!

Бабахан. Тsршегим, ылайым терс эшден болайын, ылайым гызлар мени ойнан болсун! Сен Dsрiемалы с¦й! Ол саµа мынасып гыз!

Перман. Эмма Перман Гырнагам, Dsрiемалам с¦ймез!

Хезрет. С¦ймез, себ¤би Перманыµ ¦р¤н вепалы с¦йгsлиси бар!

Тsршек. Ким-айт ол?

Хезрет. Перманіан Перман шахыры с¦йй¤р. Перман шахыр ¦з гошгуларыны с¦йй¤р! Їзsни чакдан аша с¦йй¤ни болса, хич ким с¦ймей¤р!

Перман. Хах-ха! Перманы энтек тsркмен халкы с¦ер!

Хезрет. Перман, сен хакыкатдан-да гений, эмма вагтындан гич доглан гений! Гечен асырыµ башларында догланыµда советлериµ халк шахыры бордуµ!

Перманыµ гахары гелй¤р, Тsршек чыны ойна ¦вsрмек ислей¤р.

Тsршек. Перманіан, языбер, языбер! Мен сениµ іан ялы достуµ, ¦лсем ¦лейине уруп мен окарын гошгуларыµы, языбер!

Гsлsшй¤рлер. Чыра с¦нй¤р.

Огланларыµ отагы. Гызлары чая чагырыпдырлар, диµе Учмах ёк.

Тsршек. Гызлар, ханы Учмах?

Гырнак. Учмахыµ янып ятан иши бар...

Тsршек. Гызлар, Чынмачыныµ ыслы чайыны ичiекмисиµиз я Гавай адаларыныµ кейпли кофесини? Минерал сувуны ичiекмисиµиз я миве шербетини?

Dsрiемал. Сизде н¤ме ёк болса, биз шоны ичiек!

Тsршек. Онда багтыµыз гелипдир, бизде шоларыµ хичисем ёк!

Дессине dsрли миве сувлары, назы-ныгматлары, сувлары стола гойяр.

Бабахан *(ювашіа)*. Тsршекіан, х¤зир саµа анекдот айдып бер дийип ойнарлар.

Перман *(гуюшдыряр)*. Гызлар, ийип-ичип, гsрл¤п отырыµ.

Хезрет. Тsршек бег масгарабазлыгыны гутарман, адама гsрлем¤ге гезек бермез!

Тsршек. Вах, гsрл¤п билй¤н болсаµ, баш sстsне гsрле! Гызлар, мен сизе энтек гапырiагындан чыкмадык, энтек ягы сsпsрилмедик, т¤зеiе бир анекдот айдып берейин!

Бабахан *(¦йкели)*. Акмак, акмакдыгыµы субут эт!

Хезрет. Болшуµ шу болса сени хич гыз с¦ймез!

Тsршек. С¦ймесе с¦ймесин хич гыз. Эiеміандан айланайын. Ол хер гезек барамда «Тsршек іан, окувыµа бекiе бол, гыз тапыніак болуп хел¤к болма Сен кими халасаµ пыланыныµ гызы дийип салгысыны бер¤й, гызыны бир, эне-атасыныµ кырк йылкы газанан газаніыны ики алып беререин!» дийй¤. Мениµки хезил, хайсы гызы халасам шейдип...

Эйiеiик. Вай, бармагыµы маµа бир чоммалдайма!

Гырнак. Бармаiыгыµы чоммалдып г¦р, ¦вsлй¤ бармак чоммалдан ялы эд¤ерин!

Dsрiемал. Вай, йsssµ аµрык болаверсин!

Хезрет. Тsршекіан, икимиз доган окашяс! Сениµ эiеµ маµа эiеiан болсун!

Тsршек. Баш sстsне, бу гsн эрте ¦зем гелй¤р.

Гырнак. Гезеленіеми?

Тsршек. Ёк, мен бир гыза бармак чоммалтмакчы!

Эйiеiик. Ханы, ойны гоялыµ! Перман, бир гошгы окап бер¤й!

Dѕрieмал. Вай, гыз сен би нересселери еке-екеден масгара этiек отурiакмы?

Бабахан *(юваш)*. Перманiан, мен айтмадыммы?

Перман. Гызлар, мен сизе ики гошгы окап берерин!

Хезрет. Ызындан менем танс эдип берiек!

Бабахан. Гараз, кейпине масгара болуµ-да!

Эйiеiик. Башла, Перман!

Саз. Чыра с¦нй¤р.

Гызлар отагы. Dѕрieмал билен Гырнак петде-петде хат окаяр.

Гырнак. Эфлатун дийилсе Эфлатун-ов! Ай ярымда мунча хаты н¤дип язып билдик¤?

Dѕрieмал. Хатмы шулар? Булар хат д¤л, булар поэзия! Булар шедевр! Х¤зир бу хатлары эпистоляр роман дийип чап эт, улы ил г¦ззне яш айлап окар!

Эйiеiик *(эiизл¤пдир)*. Почталйон хер гsн ики хат гетирй¤р, электрон почтадан ики хат гелй¤р, ¦зем гsнде энче гезек душуп энтерпелегими айлап баряр. Ол мениµ чар янымдан xsism эдй¤р!

Dѕрieмал. Чар яныµдан бейдип xsism эдй¤н болса, голуµы г¦терип, табын болуп, капитулясия ыглан эд¤ймесеµ болмаз-ов!

Учмах. Буларыµ хеммесини Эфлатун язяндыр ¦йдй¤µми?

Гырнак. Ылымуран, ышкуран Эфлатун болаймасаµ бейле хат яздырмаз!

Dѕрieмал. Маµа шулар ялы хатыµ sчден бири геленде, той с¤хедини белледердим!

Гырнак. Эйiеiик билен Эфлатун хакыкатдан-да ылахы ышка учрапдыр!

Учмах. Эфлатуныµ не ¦йи, ¦взары, не малы-мsлки бар.

Гырнак. Ышк-с¦йги барка байлыгы башыµа япiакмы гыз?!

Учмах. О маµлайы гараныµ не эiеси, не какасы бар!

Dѕрieмал. Гайынэнеµ иµирдисини, гайынатаµ xsµsрдисини чекмерсиµ!

Учмах. Ол Худайураныµ не г¦рк-г¦рмеги, не г¦вре-габарасы бар.

Гырнак. Эркек кишиден мал-гара sркмесе, гарантга горкмаса болдугыдыр!

Учмах. Эйяiан, перизат халыµа уллакан пайтагтдан сайлап-сечип тапаным шу дийип н¤дип Эфлатуны Баллы какама, Л¤ле гелнеiеме г¦ркезип билерсиµ?!

Dѕрieмал *(гиiiе берй¤р)*. Эйiеiик Эфлатундан ¦йкеледигиµ какып алiакдырын!

Учмах. Tsкедиµ-¤йт яш гыза гиiiе берип ¦iskдирип отурмаµызы!

Гырнак. Мен-¤ растымы айдып дурун: гелеiекде Эфлатун юрдуµ мешхур шахырам болар, академигем болар!..

Учмах. Эйяiан, Эфлатун талантлы адам, д¦редиiи адам. Д¦редиiилик адамларыныµ болса к¦пsси мейханада яшаяр, мейханада д¦редй¤р, мейханада ¦лsп гидй¤р!

Dѕрieмал. Оларыµ аракхор болiагы боляндыр! Ханха, Керим Гурбаннепесов, ниiе-ниiе китаплары языпдыр. Керим ага иченмишин дийибем эшдемизок!

Учмах. Эйiеiик, ышк сениµ гарагыµы гапып, гулакларыµы япып учутдан учурмага алып баряр! Эфлатун сениµ тайыµ д¤л, эртеки гsн ахмыр чекип агларсыµ, пейдасы болмаз!

Эйiеiик. Ол мениµ чар янымдан xsism эдй¤р ахыры!

Гырнак *(дилине ¦йкsнй¤р)*. «Xsism эдй¤р, xsism эдй¤р...» Н¤ме сениµ дилиµ лалмы, элиµ шелми? Эфлатун ялы огланiыгыµ меркини берип билм¤н, сен н¤ме ч¦реги еµс¤µден ийй¤миµ?!

Dspíемал. Мен саµа ит ялы іабíынманы, айы ялы арламаны, айюв ялы хайкырманы ¦вредейин! Н¤дерсиµ, гараµы г¦ренден Эфлатун элини-аягыны йитирип бызбыдыклап дурса...

Учмах. Эйяіан, зыяныµ ярында саклан! Ынха, г¦рерсиµ, сен би г¦зеллигиµ билен юрда мешхур борсуµ! Бу гsн болмаса эрте киночылар г¦зл¤п гелер! Телевидение сени алып барыіы эдер!.. С¦йдsм дийип ¦ззµи гайнап дуран умманыµ гойнуна атма!

Йылгырып Хезрет гелй¤р.

Хезрет. Гызлар, тагаллаµыза таµрыялкасын! Мен Эйіеіик билен й¦рите уршайын дийип гелй¤н! Эйіеіик, гызлар хак айдяр: сен маµа, мен саµа мынасып д¤л. Sстесине-де сен мениµ пис пыглымы, неіис максадымы хем билмей¤рсиµ! Эйіеіик, мен барып ятан пис, мен неіис!

Эйіеіик *(хайран)*. Сенми?

Хезрет. Хава, мен не-іис! Йиг-рен-іи! Ханы маµа неіис дий!

Эйіеіик *(эзизл¤п, эр¤п-акып)*. Не-іис! Йиг-рен-іи!

Хезрет. Сен маµа йигренип йигреніи дий, неіис дий!

Эйіеіик *(леззет алып)*. Йиг-рен-іи!.. Не-іис!..

Гырнак *(Dspíемала)*. О туланыµ-а боліагы болупдыр!!!

Dspíемал *(зала)*. Ишигайданыµ паласа салып Эфлатуныµ алнына атылаймасы галыпдыр.

Галагоп саз гsйчленй¤р. Гызлар ерли-ерден Эйіеіиги Эфлатуна ksшгsрй¤рлер. Оларыµ сеси геленок. Эйіеіигем экезленип, бармак чоммалдып Эфлатуна гыгыряр, Эфлатунам гыгыряр. Бир салымдан Хезрет атылып чыкяр. Кере-мара Гырнак билен Dspíемал чыкяр.

Гырнак. Вай, вай зордан урушдырайды-гов! *(Dspíемала середй¤р)* Г¦ззµд¤ки яш н¤ме?

Dspíемал *(соіаяр)*. Эйіеіик билен Эфлатуна йsрегим аваяр.

Гырнак. Пах-пах томаша бол-дов!.. Dspíe, гынанып отурма, эгер олар бири-бирини чындан с¦йй¤н болса, ярашарлар, ёгса-да... г¦зяш эдениµе-де дегмей¤р...

Гызлар гечип гидй¤р. Сахна айланяр.

Университетиµ аудиториясы. Чапав Іsлг¤ев сапак гечй¤р.

Чапав Чарыевич. Хорматлы талыплар, ики хепде мундан озал эркин темадан н¤ме юмуш буйрупдым?

Tsршек. «Гарашсыз бакы Битарап Tsркменистан 2050-ніи йылда» мениµ чакламам.

Мугаллым sмлей¤р, ол тагта овадан эдип теманы язяр.

Чапав Чарыевич. Яшлар, ядыµыза салыµ, мукаддес Гарашсызлыгымызыµ илкиніи гsнsнден д¦редиіилик интеллигенсиясы, алымлар, хупбулватан раятлар tsркмен халкыныµ б¤ш мsµ йыллык язмача тарыхы болан, бейик халкдыгы барада мsµлерче макала, очерк, ылмы ишлер, эсерлер яздылар, себ¤би яµы гарашсызлыга гадам басан халкымыза ¦ззниµ бейик, дана, агзыбир, гайратлы халкдыгына долы ынанмагы зерурды. Ынха, галамдашлар, мен сизе гелеіеги ¦вренип макала язмагы табшырдым, ондан мениµ максадым н¤ме?

Хезрет. Адам хемише гелеіеге назар айлап, арзув эйл¤п, г¦вsн йsвsрдип, соµам арзувыны амала ашыряр. Шахырана беян этсек, адам іаханда арзувыны гуряр, ярадяр, д¦редй¤р!

Чапав Чарыевич. Берекелла!

Tsршек. Чапав Чарыевич, мен ериме геч¤йинми?

Чапав Чарыевич. Талып Тырмыев, сениµ ериµ шол тайы! *(гsлsшй¤рлер)* Гадырдан галамдашлар мен сизиµ язан макалаларыµызы окадым, говысам бар, говшагам. Мени гынандыран зат — ылмы доклад ялы языпсыµыз! Мен сизе р¦вшен гелеіегиµиз, бейик эрт¤µиз барада г¦вsн йsвsрдиµ, арзув

эдиµ дийипдим, эмма диµе Шахымова Эйіеіигиµкиден, бизде бейле талып ёк, я бириµизиµ лакамыµызмы?

Учмах. Ол бириніи йыл талыбы, биз язамызсоµ, олам бизден кем галмаіак болуп язайды.

Чапав Чарыевич. Шоµа мениµ адымдан берекелла бериµ! Шахымова йѕреіиги билен, якын гелеіеге сапар эден ялы іошгунлы хыруч, хыіув, буйсанч билен языпдыр. Ынха, сизе вели гынандым. Мениµ максадым бир-¤ сизиµ хыял эдишиµизиµ, фантазияµызыµ ¦ѕсиниµ гиµлигини, пикирлериµизиµ чуµлугыны, ынаніµызыµ улудыгыны, с¦йгѕµизиµ м¦чберсиздигини г¦рмекди. Тырмыев, ишлери пайла! *(ол пайлаяр, соµ ене тагта гечй¤р)* Макалаларыµ ичинде иµ оригиналы талып Тырмыевиµки! Середиµ муµа! *(г¦ркезй¤р)* Бары-ёгы ѕч сахыпа. Ол ики мѕµ единіи йылда юрт боюнча гурлан завод-фабриклери, эдилен ишлери, чекилен ёллары, газ гечириіилери, демир ёллары еке-еке санаяр-да «Мен бир йылда ики этрап д¦редип, бир Аваза ялы курорт ш¤херине ак пата берип, гурлушыгына башлаян м¤хрибан юрдумызыµ ене кырк ики йылда н¤дереіеде ¦сен д¦влет боліакдыгыны г¦з ¦µѕне-де гетирип билемок!» дийип языпдыр. Берекелла, б¤шлик саµа! Инди ериµе геч¤й. *(ол гечй¤р)*

Талыплар, ишлериµизи ачыµ, мениµ гызыл чызык билен белл¤н ерими гезек гезегине окарсыµыз, шейлеликде, биз якын кырк йыллыкдакы гелеіегимизи іанландырып, соµам ишлеримизе сын берерис. Хекимов, сен башла.

Хезрет. Гарашсыз хем бакы Битарап Tѕркменистанда онб¤ш-йигрими миллион халк яшар. Ашгабат, велаят меркезлери, ш¤херлер, этрап меркезлери ак мермерден кашаµ минаралара бесленер. Ашгабатда, велаят меркезлеринде йѕзлерче завод-фабриклер, этрап меркезлеринде онларча ¦нѕмлери гайтадан ишлей¤н к¤рханалар гурлуп, юрдумызда еµил машындан, иµ кувватлы йѕк машынларына ченли гурулян заводлар болар. Учарлар, г¤милер гурлар.

Мугаллым Учмаха ышарат эдй¤р.

Учмах. Tѕркменистаныµ ¤хли еринде демир ёллар икиянлайын болуп, пайтагтдан ислендик велаят меркезине отлы бир, бир ярым сагатда барар. Tѕркменбашыдан Серхетабада бармак ѕчин ѕч сагада голай вагт герек бор.

Мугаллым Бабахана ѕмлей¤р.

Бабахан. Юрдумызыµ ¤хли обаларында хер кимиµ ѕч-д¦рт гатлы мермерден бина эдилен іайы болар. Іай атадан огла, огулдан агтыга мирас галіак аіайып к¦шк болар. Юрдумызда ¤хли яшайыш іайлары, мекдеплер, хассаханалар, гайры іайлар Гѕн энергиясы аркалы гыздырылар, совадылар. Умуман завод-фабриклерден гайры ерде Гѕн энергиясындан алнан ток пейдаланылар. Халк тогумыз ¦ч¤йипдир диен с¦зи ядындан чыкарар.

Чапав Чарыевич. Гадырдан талыплар, ынха шу ишлери сиз амала ашырмалы, сиз шейле аіайып гелеіегиµ гурлушыны г¦зѕµиз билен г¦рѕп беян этмели. Лукманчылык ¦сер, ¦лѕм-йитим азалар, несип болса, ики мѕµ эллиніи йылда мен йѕз яшымыµ тойыны тойларын... Сиз оба хоіалыгыныµ, малдарчылыгыµ гелеіеги барада язаныµызда, г¦зетимиµиз гаты дар.

Ханы, Дѕріемал, гызыл чызылан ерини ока!

Дѕріемал. Ики мѕµ эллиніи йылда Tѕркменистанда б¤ш миллион гектар ер экилер...

Чапав Чарыевич. Отурай. Бу сан к¤бириµкиде д¦рт миллион, иµ ёкарсы алты миллион гектар.

Перман. Ёлдаш моллым, биз оны такмынан хасапладык: Гарагум дерясыны, новханалары, эне яплары, арыклары бетон, турба эдип сувы тыгшатлап, сувармагыµ дѕрли прогрессив усулларыны уланып, даглардан

гелй¤н чешмелери, сил сувларыны бент гуруп топланымызда, зордан б¤ш миллион ере етер ялы сув тапып бор! Ер к¦п, сув ёк!

Чапав Чарыев. Гой, гой, Перман гечен асырыµ райкомларыныµ баханасыны!

Перман. О н¤хили баханамыш? Саналгы дерямыз бар! Сув болса Tsркменистанда он б¤ш миллион гектар ерем экип болiак!

Чапав Чарыевич. Эллиніi йылларда он б¤ш-йигрими миллион гектар ерем экилер.

Перман. Чапав Чарыевич, шу сапар-а учурайдыµыз ¦йдй¤н.

Tsршек. Учураймасаµ ерден аягыµы sssп билмерсиµ!

Чапав Чарыевич. Серхетабада, Магтымгулы этрабына, К¦йтен дагларына бараныµыз бармы?

Сеслер. Бар.

Чапав Чарыевич. Серхетабадыµ, Тагтабазарыµ, Батхызыµ, Сарахсыµ, Каканыµ, Г¦кдеп¤ниµ, Сердарыµ байырларында, даг этеклериндäки миллион-миллион гектар дssзлsсклерде, Гаррыгала, К¦йтендаг байырларында миллион-миллион гектар ерлерде sssмден башлап, сува чыдамлы ийр-иймишлери экип боляр, эмма гечен асырда Серхетабатда экилиши ялы д¤л-де, башгача усулда экмели.

Хезрет. Дур, дур моллым. Мен интернетде Алiири ¦вренип отыркам шейле факта душдум. Ол ерде хурмалары ¦р¤н чуµ чукур газып экй¤н экенлер. Мен оµа хайран галдым.

Чапав Чарыевич. Себ¤би сув ашакда. Юрдумызыµ ислендик еринде экилiек нахалыµ чукурыныµ чуµлугыны бир метр отуз-кырк сантиметр, агзыныµ гиµлигини хем шолар ялы эдип экиµ sssм агаiыны! Догры, бириніi йыл к¦к урянча сув берип идег этмели. Соµра ол ичiек сувуны ериµ астындан тапяр. Sctsнден асман берй¤р.

Перман. Ай, моллым, бейле болса msµлерче йылыµ довамында бир акыллы киши тапылып экип г¦рерди ахыры!

Чапав Чарыевич. Tsркменистана н¤чер¤к ыгал dsшй¤р?

Гырнак. Dsрли-dsрли. Йss элли миллиметрден ики йss элли миллиметре ченли.

Чапав Чарыевич. Отурай. Башгача айданымызда хер йыл tsркмен топрагына он б¤ш-йигрими б¤ш сантиметр галыµлыкда, бир гарышдан говрак галыµлыкда сув dsшй¤р. *(тагта баряр, чызгы чызяр)* Sssм агаiыныµ отурдылiак чукурына т¦верегиниµ сувуны йыгнаярыс, шейлеликде, хер йылда sssмиµ окарасы бирн¤че гезек луммурдап дуран сувдан доляр. Sssм агаiы болса йылда бирки гезек сувдан ганып ичсе болдугы!

Учмах. Чапав Чарыевич, мен арада к¦не «Вокруг света» журналында бир факта габат гелдим. Гадамы римлилер мундан ики msµ йыл озал Ливияныµ сувсуз ч¦ллsгини sssм плантасиясы эдип ташлапдырлар, себ¤би сувсуз ериµ шерабы гsйчли, csйisлиги артык экен! Мен соµ интернетден Ливияны ¦врендим вели, асыл ол юртда деря ёк экени!

Чапав Чарыевич. Анха, бир гызыклы месел¤ниµ sctsнден бардык. Гумда гарпыз экип г¦рениµиз бармы?

Tsршек. Мен гумда гарпыз экип улалдым ёлдаш моллым.

Чапав Чарыевич. Гарагумуµ к¦п еринде, Серхетабат, Тагтабазар байырларында Б¤хердениµ, Магтымгулы этрабыныµ, К¦йтендагыµ даг байырларында sssм, dsme арпа экип хасыл алярлар. Эмма н¤ме дийип топракда dsme гарпыз экип боланок? Себ¤би топрак сувы чалт бугардяр, дыкызлыгы зерарлы сувы аз сиµдирй¤р. Ч¤гелик болса яган ыгалы инине сиµдирй¤р, бугарышы аз. Нетиiеде ч¦ле яган ягыш ¦ssнде дур, ынха шонуµ sчинем чарвалар гумда гарпыз хасылыны алярлар. Инди, байырларда чуµ чукур газып экен дарагтларымызыµ к¦клериниµ sctsни бир гарыш гум билен г¦msп, ондан соµ бир гарыш ч¤ге билен г¦мсек, арлы йыл яган ягыш

ч¤геден ашак сиµер, соµра-да бугармаз... Талыплар, Худайыµ ¦вей ери ёк, ол хич ери асманыµ несибесинден кесен д¤лдир! Хич ерини бош гоян д¤лдир, бош гоян ери бар болса долдурмагы болса ынсана гояндыр.

Перман. Хай ¦зи...

Чапав Чарыевич. Перман, сапак гутарансоµ гал, мен саµа шейле усулда сувсуз дsзлерде хасыл алып, датлы мивелериµ онларча гектарыны етишдирен адамыµ салгысыны берейин. Гидип г¦р, белкем, г¦рsп г¦зsµе ынарсыµ!

Перман. Биз оба хоiалык университетинде окаярысмы н¤ме?

Чапав Чарыевич. Журналист, языiы-шахыр юрдуµ хер бир меселесине башыны агырдян, хер бир т¤зелиги дессине газетлериµ sсти билен халка етирй¤н универсал пикир эдип билй¤н адам болмалыдыр.

Tsршек. Ч¦лде бизиµ обамызда sssм далбарсыз адам ёк, эмма яµкы айдышыµыз ялы чуµ этмек келл¤мизе гелм¤ндир. Ч¦лде бирки йыл иди этсеµ sssм соµ сув ksйс¤п дурмаяр.

Чапав Чарыевич. Хезрет Хекимов, Учмах, Бабахан sчsµиз яныµыза Шахымованам алып «Гарашсыз Tsркменистан ики msµ эллиниiи йылда» атлы макалаларыµызы гошуп, йылыµ аягына ченли гыссанман, уллакан йsз сахыпалык эсер языµ. Говы язсаµыз, газетде хем чыкарарыс. Ол бириниiиден сизиµ диярымыза с¦йгsµизи, буйсаніыµызы артдырар, икиніиденем алтмыш яшлы адам боланыµызда элиµизе алып окап г¦рсеµиз хезил эдерсиµиз...sчsніиден...

Саз. Сапак довам эдй¤р.

Гызлар отагында чай башында.

Гырнак. Гызлар, ики ай б¤ри Эйiеiик хiран дердине iигерини даглаяр. Ики ай б¤ри хесретини, китап билен, окув билен басiак боляр!..

Dsрiемал. Хепдеде екеiе rsнisк алаяз болуп чайлашмамыз барды. Ґйледен соµ сейле гитм¤миз барды. Эйiеiик билен Эфлатун ¦йкелешели б¤ри, ондан ам айрылдык...

Учмах. Гой, ышкыµ хасратыны чексинер! Гой, с¦йгиниµ пыркатыны, хiраныны г¦рсsнлер! Сиз ышкыµ айрачылыгыныµ н¤хили леззетлидигини билмей¤µизми?

Гырнак. Вай, сен оны нireден билип й¦рсиµ, с¦йsшм¤н?

Учмах. Китаплардан билй¤н!

Dsрiемал. Ики ай б¤ри арамызда Эйiеiик йылгырып алаяз ялы болуп й¦ренек вели, г¦внsме болмаса, яшлыгымыз совулан ялы... болайды.

Гырнак. Гызлар, огланлара айдяс: хер эдип хесип эдип Эйiеiик билен Эфлатуны яращдыряс!

Dsрiемал. Эйiеiик билен Эфлатуныµ с¦йгsси хакыкы с¦йги экен!

Огланларыµ отагында диµе Бабахан, Гызларыµ отагында диµе Учмах. Учмах iаµ эдй¤р, Бабахан аляр, Учмах геплемей¤р. Бабахан хашлаяр. Учмах озал Dsрiемалыµ сесини язан магнитофоны ачяр. Dsрiемалыµ сеси чалаiа яµланяр. «Учмахiан, шу ¦мрsме мен йsssк дакынып г¦ремок. Помбархам онуніыны гутарып й¦рк¤м дайзам совгат этди. Бир аiайып какам барды...»

Бабахан диµлей¤р, Учмах зала чыкяр. Т¦веректе хич ким ёк, ол пишик басышыны эдип гелшине огланларыµ отагындан сересап iыклаяр. Бабахан ере бакып диµл¤п отыр, онуµ г¦злериниµ яшы ики яµагындан сырыгяр. Ол эляглыгыны алып яшыны csпsрй¤р. Учмах гидй¤р. Барып магнитофонам, телефонам япяр... Бабахан хакыкатдан-да хамсыгыпдыр.

Бабахан. Учмахым! Учмахым, саµа д¦нейин! Г¦р оны, шол гыммат йsssге гынанмасын дийип маµа д¦змезчилик эдип дур, йsреiигиµе д¦нейин, Учмахым...

Гызларыµ отагыныµ ¦µи. Хезрет бир дессе чемени Dsрiемала берй¤р. Гsйчли саз оларыµ сесини эшитдиренок. Dsрiемал ичерик гирй¤р, дессине даш чыкяр. Эйiеiик чемени

алмандыр. Ол Хезредиң ызындан гыгырып, чемени берйәр. Хезредиң лапы кеч. Огланларың отагы. Перман билен Бабахан окап ятыр.

Tsршек. Боланок! Боланок! *(китабы зыбырдадяр)*. Tsршегиң tsркмен келлеси иңлис дилини аланок!.. Худай кессин, бейнимиң ичинде Dsрiемалiан пылесосыны гsззледип, келләме гирен-гирмедик пикирлери сордурып й¦р!

Бабахан. Хай ишигайдан Dsрiемал! Сениң келләңдәки зир-зибили арассалаiак болса хупбат барыны г¦рер-ов!..

Хезрет чемени тумбочканың sctsнде гоюп, зала есер йылгырып гидйәр. Tsршек Хезреди г¦рмедик боляр. Хезрет пишик басыш эдип чемени алып даш чыкяр. Ханха, багтына йылгырып зал билен Dsрiемал гелйәр. Tsршек чемени еңсесинде саклаяр.

Tsршек. Dsрiемал, Dsрiе! Мениң келләме бир д¦влетли пикир гелди! Сен шу гsнден башлап маңа иңлис дилини ¦вредип уграярсың...

Dsрiемал. Саңа иңлис дилини ¦вредемден Хайванат багының маймыныны элдеки эдип, оңа иңлисчәни ¦вреденим амат болаймаса...

Tsршек. Сен сакавың соңуна серет! Маймының бир ярым миллион манат стипендиясы ёкдур! Маймының айба-ай ики миллион манат иберип отуран эiеси-какасы ёкдур! Мен галан ¦мрsме саңа стипендиямам, айлыгымам, галам хакымам гетирип берер дурарын!.. Садык гул ялы...

Dsрiемал. Оригинал! Оригинал!

Tsршек. Tsршек бег, Алланың оригинал ярадан оглы-да! *(аркасындакы чемени рысар херекети билен узадяр, Dsрiемал ¦р-г¦кден гелйәр)* Dsрiемал, икимизиң адымыз-да капыялашыпiык дур. Dsр-iе! Tsр-шек!

Dsрiемал. Оварра бол чемениңем ал-да! Tsр-шек дийсе!

Хезрет вазаны сувдан долдурып гелйәр, г¦рсе чемен ёк.

Хезрет. Хайсың мениң чеменими апардың?

Бабахан. Отагмыздакы ал апаран болаймаса.

Хезрет. О нә бихая ал! Бутерброд болса апар, сендвич болса апар, чемен болса апар!

Ичине урлан ялы Tsршек гелйәр, ол эгбар, лапы кеч.

Tsршек. Ка-тас-тро-фа! Dsрiемал чеменим билен яззы маңлайыма япды!

Перман. Голай-голтумда csбсе болан дәлдир-дә!

Бабахан. Берекелла, сен Dsрiемала чемен говшурдыңмы?

Tsршек. Говшурiак болдум, алмады! Sстесине Tsр-шек дийип с¦гди вели, csссек диенденем эрбет болдым!

Хезрет. Эй, отагмызың ал-арвахы! Гайдып бутербродымы ийсең мундан-да эрбет гsне dsширин!

Tsршек. Эфлатун! Эфлатун, мунданам бир эрбет гsн бормы? Dsрiе чеменими алмады!

Хезрет. Хах-хах-ха! Ай акмак! Мен ол чемени аңыiа Dsрiемалдан Эйiеiиге ибердим. Эйiеiигем алмандыр, Dsрiемал ызына гетирди! Менем оны сениң чилiегиңи билип, вазаны алып даш чыкан болдум... Акмак, хей ол чемени Dsрiемал алармы?

Tsршек. Нәме? Нәме? *(огланлар ала пакырды гsлsшйәр)*

Перман. Tsр-шек! Tsршек! Догруданам адыңың с¦гsнч кеми ёк!..

Огланларың отагы. Гызлар, огланлар iем. Эйiеiик сагда, Хезрет солда.

Учмах. Эйяiан, мени багышла! Хезрет билен ¦йкелешмегиңизе эсасы себәпкәр мен! Сен мениң iан ялы iигим! Мен сениң с¦йгиңи яшлыгың бир ялан ойнудыр ¦йтдsм, г¦рsп отурсам сиз чын ашык-магшук экениңиз!

Гырнак. Эфлатун, биз сизи урушдырдык, диймек биз хем ярашдырарыс!

Хезрет. А биз ярашмарыс!

Эйiеiик. Хич хачан ярашмарыс!

Бабахан. Эйіеіик, Эфлатун, эгер бизиµ т¦велламызы алмасаµыз, онда іанаіан достлугымыза, курсдашлыгымыза сарпа гоймадыгыµыз болар!

Tsршек. Эйіеіик, Эфлатун, х¤зириµ ¦ззнде ярашмасаµыз, мен бириніи Перманы, икиніи Бабаханы, sчsніи сени, д¦рдsніи ¦ззми уруп йыкян! Болуµ ярашыµ, ёгсам ынха ¦ззми уруп башладым!

Дsрiемал. Х¤зириµ ¦ззнде ярашмасаµыз, ынха, улилим билен м¦µµsрип башлаян!

Гырнак Эйіеіигиµ элини Хезреде беріек боляр, эмма икисем терсе гачяр.

Хезрет. Эйіеіик, мен саµа бизиµ достларымыз немер¤кдир диймедимми?

Эйіеіик. Булар немер¤гиµем немер¤ги экен!

Tsршек. Дессине ярашыµ, ёгсам х¤зир огланларыµ барыны уруп йыкян!

Гырнак. Дессине ярашыµ, ёгсам ынха м¦µµsрип башладым!

Икиси биле. А биз ярашмаяс!

Бабахан. Себ¤би н¤ме?

Икиси биле. Себ¤би биз хич хачан ¦йкелешенем д¤лдирис, уршанам д¤лдирис!

Учмах. Болуµ онда саламлашыµ!

Икиси биле. «Яр яра душанда саламлашмазмыш!» дийип эшитм¤нмидиµиз?

Перман. Вех, т¦велламыз бидерек болупдыр-да онда!

Tsршек. Т¦велланы бидерек этмерис! Х¤зириµ ¦ззнде Дsрiемал икимизи я урушдырыµ, я-да ярашдырыµ!

Яшлар хезил эдип гsлsшйр. Дsрiемалыµ назары Tsршегиµ назары билен тапышяр.

Чыра с¦нй¤р.

Огланлар отагда галагоп. Машын ызлы-ызына сигнал берй¤р.

Перман. Масгара болду-гов! Нир¤к ёк болуп гитдик¤н?

Tsршек. Іыгыллыкда агзыны ¦велдип й¦рендир-д¤.

Хезрет. Машынам дsйдsлл¤п йsреге дsшд¤й!

Tsршек *(пеніиреден середй¤р)*. Гызлар гош-голамыны алып машына мsндилер.

Хезрет. Огланлар, маµа акмак дийиµ!

Перман. Шепи, муµа акмак дийіекми?

Tsршек *(гыгыряр)*. Маµа ¦л дий, йит дий, эмма хакыкаты айт дий-ме!

Перман. Орталык пулы Бабаханда гоймак кимиµ келлесине гелди?

Хезрет. Шонуµ sчин маµа акмак дийиµ диййй¤н-д¤!

Tsршек *(якасындан тутуп юмругыны гезей¤р)*. Йsз ёла акмак дийсеµем аз, говусы бир юмрукда акмаклыгыµы г¦ркезейин!

Гапы какыляр, ачыляр.

Дsрiемал. Вай, энтек гошуµызам дsвмедиµизми? Я Г¦кдере гидй¤с дийип бизи ойнап й¦рмисиµиз?

Хезрет. Бабахана гарашып дурус!

Дsрiемал. Вай, Бабахан гитіек д¤л дийип н¤че ёла айтды!

Перман. Дsрiемал, х¤зир Бабахан гелй¤р. Бабахансыз Г¦кдере гидип болмаз!

Дsрiемал гидй¤р, Tsршек Перманыµ якасына япышяр.

Tsршек. Эй, эй, Дsрiемалыµ адыны яµкыµ ялы сsйіедип айдыіы болайма!

Перман. Оварра болсана, Tsр-шек! Tsр-шек! Ичим совайдов!

Хезрет. Огланлар, инди н¤дерис? *(машын дsйдsллей¤р)*

Tsршек. Инди масгара борус!

Перман. Инди веіере борус!

Tsршек. Огланлар, гачалыµ!

Хезрет. Нир¤к?

Tsршек. Нир¤ги болмаз! Бабаханы г¦злем¤ге гитдик дийип гsв гиделиң!

Перман. Эртир гызларың йsssне н¤дип середерсиң!

Tsршек. Мундан соң бизиң йsssмизе середен болмаз!

Хезрет. Гиделиң огланлар. Ёлда бир алаiыны эдерис!

Бабахан гелй¤р, голтугында кичиiик, кинниван ноутбук.

Перман. Эй, Петигулы, г¦ре гитдиңми?

Tsршек. Ханы пул?

Бабахан. О н¤м¤ниң пулы?

Перман. Орталык пул! Г¦кдер¤ гидилiек пул!

Бабахан. Кинниванiа компютер алдым! Бир середиң муңа!

Перман. Эй акмак! Чоча! Телбе! Дsди!.. Биз оны саңа ноутбук ал дийип бердикми?!

Бабахан *(¤вм¤н)*. Сиз Ашгабада ылым алмага гелдиңизми я гелин алмага?

Tsршек. Огланлар, тутуң шоны, бир сsсейин-ле! *(поза гирй¤р)*

Перман. Огланлар айрылың, мен бир гейдирейин-ле! *(поза гирй¤р)*

Хезрет. Бабам, бизи бейдип масгара этмели д¤лдиң-д¤!

Машын дsйдsлдей¤р.

Перман. Беiит тап пулы, гуррумсак!

Бабахан. Мен сизиң пулыңызы башыма япайынмы? *(яссыгы галдырып галың гапiыгы Хезреде берй¤р)* Гарагыңыз ёкмы, середип г¦р¤ймели д¤лми?

Огланлар гапiыгы алып атылып чыкярлар, чыра с¦нй¤р.

Огланларың отагы. Талыплар окап отырлар. Дипломатлы Перман сапардан гелй¤р.

Перман. Огланлар, гудрат г¦рдsм! Шу гsнден башлап мениң окайшыма бакың! Бабахан, сенем, Эфлатун, сенем окувда омпа отуртмасам Перман Шахымердан болмадыгым!

Tsршек. Ховва, н¤меiик г¦рдsң?

Перман. Ыхлас г¦рдsм! С¦йги г¦рдsм! Iеннет г¦рдsм! Мен акмак, Чапаву Isлге дилиниң кейпини г¦рsп, талыплара акыл сатып отурандыр ¦йтдим... Достлар, янып ятан с¤храда бир адам, диңе Алланың Асмандан берен сувы билен гиден чарбаглык д¦редипдир! Тахыр болсаң з¤хр¤ни алып барыбермели чарбаглык! Й¦некей дайхан деряның, чешм¤ниң, чайың ёк еринде ыхлас билен чарбаглык д¦реденде, янып дуран зехинли ерман Шахымердан диңе аiайып шахыр болмак билен ч¤кленм¤н, заманамызың ылымдар алымам болар!..

Огланлар оны, бири-бирини сынлаярлар: «Шейтсене, Перманiан!» диййй¤рлер.

Талыплар дагларың гарлы гершине чыкыпдырлар! Романтика!

Перман. Эй-хо! Гериш-гериш, гатбар-гатбар гарлы даглар, гудратов, гудрат!

Дsрiемал *(йsssни шемала тутуп сачларыны яйяр)*. Эй Алла, ашырым атып, овсунып гелй¤н еллер, хут Худайың учмахындан гелй¤р! *(Гырнага ювашiа)* А гыз, би хесерлиiе еллер ышк ели болаймасын, валла мен-¤ хусурлап барян!

Гырнак. Дегреси ала гарлы, дереси инiирли-нарлы, гуiагы чешмели-чайлы би isлге iаханың калбы ялы овадан-ов! *(Дsрiемала ювашiа)* Хатда би дагларда Перманам г¦рмегейлешип баряр!

Tsршек *(ашак середип)*. Эйййй, Хезрет билен Эйiеiик огшашяр-эй!

Учмах. Утанчсыз!

Бабахан *(алкымына баряр)*. Н¤ме дийдиң, гайтала!

Tsршек. А-нек-дот! Анекдот айтдымов!

Бабахан. Ене бир ёла анекдот айдайсаµ... *(юмругыны г¦ркезй¤р)*

Tsршек *(¦йкел¤н боляр)*. Н¤м¤й инди оюн эдибем болмазмы? Анекдот айдыбам болмазмы?

Ол ¦йкели халда сахнаныµ ¦µsне голайлап, Дsрiемалы сынлаяр.

Перман *(янына барып ювашia)*. Хезрет Эйiеiиги огшайдымы?

Tsршек *(ювашia)*. Шапылдадып ошшады! *(Хезрет билен Эйiеiик гелй¤р)*

Перман. Н¤дип ошшады, н¤дип?

Tsршек *(ичякгыч)*. Бар бир гыз гетир, ошшап г¦ркез¤ймесем с¦з билен беян эдер ялы д¤л!

Бабахан. Алымларыµ бир энтеги керемли даглары smmsлмез асман билен, tsкениксиз йылдызлы ¤лемлер билен арагатнашыкда дуран дsнй¤ антеннасы хасаплаяр.

Хезрет. Хакыµ гудратыны г¦рей дийсеµ, даглара бар, даглара! Д¤ли дsнй¤ниµ д¦вранына csрей дийсеµ, даглара бар даглара! Керемли, кераматлы, гудратлы даглар! Бу даглара гsн¤ли гелсе т¤мизленип, надан гелсе к¤миллешип, теркидsнй¤ гелсе, хыiувдан, хыручдан м¦вч уруп гидер! Бу дагларда ганатсызлар, ганат яйып, учуп гидер, гуссалылар шахыр болуп г¦чsп гидер, яш оглан-гызлар хакыкы ышка саташып гидер!!!

Tsршек *(Дsрiемала середип)*. Й¦рsµ, хакыкы ышка тарап!

Бабахан. Й¦рsµ, хыруiа, хыiува тарап!

Перман. Й¦рsµ, к¤миллиге, т¤мизлиге тарап!

Хезрет. Й¦рsµ, ышк дsнй¤сине тарап!

Олар ал яшыл буругсаян булутлара — эмели tsсс¤ тарап гадам уряр, г¦чгsнли саз.

Бизиµ гахрыманларымыз ай берип отыр. Чыралар яныпдыр, телекамералар сурата дsшsрй¤р.

Алыпбарыiы. Хорматлы телетомашачылар! Бизиµ с¦хбетдешимиз Tsркмен Д¦влет университетиниµ журналистика факултетиниµ sчsнiи йыл талыбы, факултетиµ Магтымгулы адындакы яшлар гурамасыныµ башлыгы Хезрет Хекимов. Хезрет Хекимов эртир ¦з топары билен узак сапара уграяр. Сапар хакында гелиµ Хезрет Хекимовыµ ¦з дилинден эшиделиµ, с¦з сизден, Хезрет!

Хезрет. Саг болуµ! Гадырлы телетомашачылар, ¦зsµиз билй¤нсиµиз Магелландан, Васко де Гамодан башлап гоiаман ер шарыныµ дашына айланып сапар этмек ёµ болды. Г¤мили, елкенли г¤мили, бир адамлык гайыклы сув ёлы билен, атлы, моторлы, тигирли, пыяда, хер дsрли учарлы ер шарыныµ дашына айланып чыканларыµ сан-саiагы ёкдур. *(Ол г¦ркезме таяiыгыны гапдалдакы Tsркменистаныµ картасына узадяр, Tsркменистаныµ серхеди чыраiыклар аркалы г¦рsнй¤р)* Ынха, бизиµ баш буйсанiымыз, Гарашсыз хем бакы Битарап Tsркменистан д¦влетимиз! Бизиµ мукаддес Ватанымыз! Бизиµ керем-кераматлы Диярымыз, бизиµ рысгал-д¦влетли юрдумыз! Тас б¤ш йsз мsµ инед¦рдsл километр мейдана узалып ятан юрдумыз — бизиµ багтымыздыр, с¦йгsмиздир, дирилигимиздир! Биз яш талыплар топары болуп хаiыларыµ кераматлы К¤б¤ниµ дашына айланышы ялы, дервsшлериµ кераматлы ерлере диндарларыµ мукаддес ¦влsй¤ниµ дашына айланышы ялы буйсанiымыз, багтымыз, с¦йгsмиз — хазыналы меканымызыµ дашына пай-пыяда айланып, деµсиз-тайсыз кераматлы Диярымыза зыярат эдип, дагларына, дsзлерине, с¤храларына, ч¦ллерине, деряларына, умманына сежде этiекдирис. Биз яш журналистлер — ¦зsмизде галан т¤сирлери, тебигы г¦зеликлери ёлязгы эдип, документал филми-де сурата дsшsрiекдирис. *(картаныµ башында башыны эгй¤р)* Керамата тагзым!

Биз мукаддес Ватанымызыµ ашыклары!

Биз кераматлы топрагымызыµ ашыклары!

Биз гудрат халкымызыµ ашыклары!

Биз хак ашыклар!

Онуµ ай берип отуран талып ёлдашлары тутяр, залдакы отуранларам ¦р галярлар.

Алыпбарыiы. Хезрет, талыплар топарыµыз билен танышдырайсаµыз!

Хезрет. Баш sстsµе!

Г¦чгsнли саз, сахна айланяр.

Бир салымдан iахханкещде гейимли, аркалары торбалы Хезрет, курсдашлары билен дурналар ялы сетир болуп й¦р¤п башлаярлар.

Тамам.